

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03359

PYER UN LUTSYE

Romain Rolland

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

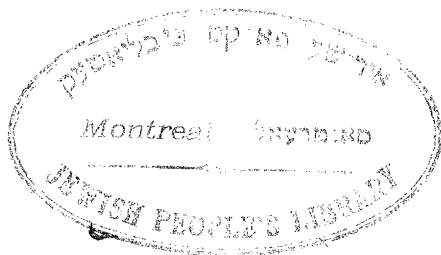
רָאָמֶען רָאָלֶאָן
פֿיער און לוציע

ראַמען ראָלאַן

פּיער און לוציע

פון פראנצויזישן: מ. טייכמאַן.

פאַרלאַג קולטור-ליגע, ווארשע 1926.

Romen Rolan, Piotr i Lucja

Wyd. Kultur-Liga Leszno 40 m. 11.

Odbito w druk. „Korona“ Warszawa, Karmelicka 5a.

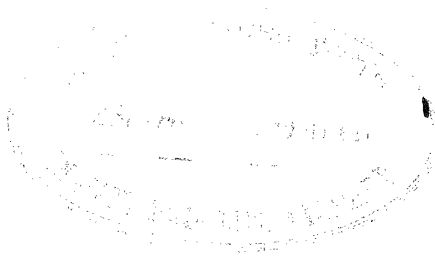
AMORI

Pacis Amor Deus
(Properce).

דאָס דערציילטע געשעט :

**פון מיטוואָך אָוונט דעם 30 יאָנואַר ביז
דעם הייליקן פרייטאָג פון 29 מערץ 1918**

7234

פיער האָט זיך אריינגעריסן אין מעטראָ *). א ברוטאלער
און פיבערנדיקער המון. שטייענדיק נעבן אריינגאנג, צוגע-
דריקט פון א סך מענטשלעכע קערפערס, און אריינעטעמענדיק
די שווערע לופט, וואָס איז ארויס פון זייערע מזילער, האָט
ער (נישט זעענדיק זיי) געקוקט אויף די שוואַרצע קראכנדיקע
געוועלעבן, איבער וועלכע ס'האָבן זיך געגליטשט די גלאַנציקע
אפלען פון צוג. אין זיין נשמה זענען געווען די זעלבע
שאַטנס, די זעלבע אָפשיינען — רויע און צאפֿלענדיקע. שטי-
קנדיק זיך אין אויפגעשטעלטן קאָלנער פון זיין מאנטל, מיט
אַרעמס צוגעקלעפטע צום לייב און פארביסענע ליפן, מיט
א שטערן נאס פון שווייס און מאַמענטנווייז א געפּרזירענעם
מחמת א פּלוצלינגדיקן ווינט-בלאָז בעתן עפענען די טיר, האָט
ער זיך באמיט גאַרנישט נישט צו זען, האָט ער זיך באמיט
נישט צו אָטעמען, נישט צו טראכטן, — נישט צו לעבן, דאָס
הארץ פון דעם יונגן אכצניעריקן בחור, פּמעט א קינד נאָך,
איז פּול געווען מיט אומקלאָרן יאוש. איבער אים, איבער
דער חשכות פון די געוועלעבן, פון אָט דער מזיזנלאָך, דורך
וועלכע ס'טראָגט זיך דאָס מעטאלענע פארזעעניש, אָנגעפּראָפט
מיט מענטשלעכע לייבער, — איז געווען פּאריז, שניי, קאלטע
יאנואר-נאכט, קאשמאר פון לעבן און טויט, — די מלחמה.
די מלחמה. זי דויערט שוין ס'פערטע יאָר. זי האָט זיך
שווער געלייגט אויף זיין יוגנט. זי האט אים געטראָפּן אין

*) אונטערערדישע באַן.

צייט פון יענעם מאָראַלישן קריזיס, ווען דעם יוגנטלעכן בא-
פאלט א אומרוי, ביים דערוואכן פון זיינע חוששים און ער אנט-
דעקט אין זיך מיט שטוינונג חיהשע, בלינדע, צעשמעטערנ-
דיקע לעבנסכוחות, וואָס ווארפן זיך אויף אים, ווי אויף
זייער רויב, — בעת ער האָט דאָס לעבן גאַרנישט פארלאנגט! און
איב ער איז דערצו נאָך אזוי איידל, צארט און שוואך ווי
פיער, פילט ער אזא אומחן, אזא עקל, — ער וואגט עס נישט
א צווייטן אָנצופארטרייען — צו דער גאַרער ברוטאלישקייט,
צום שמוץ, צום אוימזין פון אַט דער פרוכטבארער און פאר-
לענדנדיקער נאטור — ווי דער חזיר, וואָס פרעסט זיינע איי-
גענע אינגעווייט. יעדער יוגנטלעכער, צווישן זעכצן און אכצן
יאָר, איז אביסל האמלעטיש. פארלאנגט נישט פון אים, ער
זאָל פארשטיין די מלחמה (גוט פאר אייך, רייפע מענער!).
ער האָט גענוג צו טון מיטן פארשטיין און פארענטפערן דאָס
לעבן. געוויינטלעך, פארגראָבט ער זיך אין טרוימען און אין
קונסט, ביז ער געוויינט זיך צו צום גייעם גלגול, ביז די
נימפע פארענדיקט זיין אומוואנדלונג פון א לאַרווע אין א שמע-
טערלינג. וויפל רוי און קאָנצענטרירונג ער דארף האָבן אין
די דאָזיקע אומרויאיקע אפרייל-טעג פון זיין רייף-ווערנדיקן לעבן!
אַבער מ'זוכט אים אויף אין זיין באהעלטעניש, מ'רייסט אים
ארויס פון שאָטן, — ווי צארט ער איז נישט אין זיין פרישער
הויט, און מ'ווארפט אים אין דער שארפער ליפט, צווישן
רויען מענטשלעכן מין, מיט וועלכן ער מוז זיך זינלאָז גלייך
פארבינדן, און נישט פארשטייענדיק מיטמאכן דעם גאנצן האס
אין שגעון.

פיער איז גערופן געוואָרן אין מייליטער, מיט אלע פון
זיין יאָרגאנג — אכצניעריקע קינדער. אין זעקס חדשים ארום
וועט דאָס פאָטערלאַנד באדארפן זיין פלייש. די מלחמה פאר-
לאנגט דאָס. זעקס חדשים אויף איבערכאפן דעם אָטעם. זעקס
חדשים! ווען מ'וואָלט כאָטש איצט געקאָנט וועגן דעם נישט
טראכטן! בלייבן דאָ, אונטער דער ערד! נישט זען מער דעם
אכזריותדיקן טאָג!...

ער איז צוזאמען מיטן ברויזנדיקן צוג פארזונקען אין דער פינסטערניש און פארמאכט די אויגן...
ווען ער האָט זיי געעפנט, — איז עטלעכע טריט פון אים, אָפגעשיידט דורך צוויי פרעמדע קערפער, געשטאנען א יונג מיידל, וואָס איז אָקאַרשט איינגעשטיגן. תחילת האָט ער מער נישט געזען ווי איר דעליקאטן פון הוט באשאַטנטן פראָפיל, א העלן לַאָקן האָר אויף דער אביסל דארער באק, א שייך, וואָס האָט זיך אויסגעלייגט אויף איר אויבערשטן קיין, די דינע ליניע פון נאָז און פון דער אונטערגעהיבענער ליפ, און דאָס האלבצעעפנטע מויל, וואָס האָט נאָך געציטערט פון אייליקן לויפן. דורך דער טיר פון זיינע אויגן איז זי אריין צו אים אין הארצן, אריין אינגאנצן — און די טיר האָט זיך צוריק פארמאכט. דער ארומיקער טומל איז נישט געוואָרן. שטיל, רו, זי איז דאָ.

זי האָט נישט געקוקט אויף אים: זי האָט נאָך נישט געוואוסט, אז ער איז פאראן: און דאָך איז זי געווען אין אים! ער האָט געהאלטן איר בילד שטום, פארשלאָסן אין זיינע אָרעמס, און נישט געוואגט צו אָטעמען, זיין הויך זאָל זי נישט אוועקבלאָזן...

אויף דער נאָנטער סטאציע — א געדראנג. מענטשן האָבן שרייענדיק זיך אַלאָז געטון צום שוין פולן וואגאָן. פיער איז געוואָרן אָפגעשטויסן, אוועקגעטראָגן דורך דער מענטשלעכער פאליע: פון אויבן, איבער די געוועלבן, איבער דער שטאָט, דאָרט, הויך, הערן זיך טויבע קנאלן. דער צוג האָט געעפנט. אין דער רגע איז עפעס א מענטש, האלטנדיק די הענט אויפן געזיכט, זינלאָז אראָפ פון די טרעפ אין אראָפגעקייקלט זיך אויף אונטן. מ'האָט נאָך באוויזן צו זען דאָס בלוט, וואָס האָט גערינען דורך זיינע פינגער... אין ווידער נאכט און טונעל... אין וואגאָן אימה-געשרייען: "די גאַטאס (* זענען געקומען...)" אין דער אלגעמיינער צעטומלונג.

(* דייטשע פּערפּלאַנען.)

וואָס האָט צענויפגעהעמט אין איינס די אָנגעהויפטע קער-
פערס, האָט זיין האנט אָנגעכאפט א האנט, וואָס האָט אים
לייכט בארירט. און אז ער האָט אויפגעהויבן די אויגן, האָט
ער דערזען, אז דאָס איז — זי.

זי האָט זיך נישט געפרוווט באפרייען. אויפן דרוק פון
זיינע פינגער האָבן אָפגעענטפערט פינגער גערירטע, אביסל
פארפּרעסטע, און באלד האָבן זיי זיך נאָכגעגעבן מיד, גליענ-
דיק, ליב, אָן אריר. אזוי זענען זיי פארבליבן, אין שוין פון
דער פינטטערניש. די הענט ווי צוויי פייגל פארשפארטע אין
אין נעסט. און דורך דער ווארעמקייט פון זייערע דלאָגניעס
איז דאָס בלוט פון זייערע הערצער געפלאָסן אין איין שטראָם,
זיי האָבן זיך נישט גערירט. זיי האָבן זיך קיין וואָרט נישט
געזאָגט. זיינע ליפן האָבן כמעט אָנגערירט דעם לאַק אויף איר
באק און דעם עק פון איר אויער. זי האָט נישט געקוקט אויף
אים. צוויי סטאציעס ווייטער האָט זי זיך פון אים באפרייט
און ער האָט זי נישט איינגעהאלטן; זי האָט זיך דורכגעגלייטשט
צווישן די קערפערס און איז אוועק.

אז זי איז פארשוונדן, האָט ער געוואָלט איר נאָכלויפן...
צו שפעט. דער צוג איז געלאָפן. ביים צווייטן אָפּשטעל איז
ער אראָפּ. ס'איז געווען אנאכטיקע לופט, אקוים באמערק-
לעכער שוועבן פון געצייילטע שנייפלויטערלעך, און די דער-
שראָקענע שטאָט, פאַרווינקען אין פחד, איבער וועלכער ס'האָבן
געשוועבט אין דער הויך מלחמה-פייגל. אָבער ער האָט נאָר
געזען די האָס איז געווען אין אים; ער איז אהיימגעגאנגען,
האלטנדיק די האנט פון דער אומבאקאנטער.

פיער אָביער האָט געוואוינט ביי זיינע עלטערן, נישט
 ווייט פון סקווער קלונג. זיין פאָטער איז געווען אריכטער; זיין
 ברודער, מיט זעקס יאָר עלטער פון אים, האָט געדינט פון
 אָנהויב מלחמה אָן. ס'איז געווען אַן עכט פראנצויזישע גוטע
 בורזשואזע פאמיליע; וואוילע, ליבהארציקע, הומאנע לייט,
 וואָס האָבן קיינמאָל נישט געוואגט צו דענקען זעלבשטענדיק.
 און האָבן, ווארשיינלעך, נישט חושד געווען אפילו, אז ס'קאָן
 אנדערש זיין. זייענדיק טיף ערלעך און האָבנדיק אהויכע
 פאָרשטעלונג וועגן די פליכטן פון זיין אמט, וואָלט דער ריכ-
 טער אָביער אָפגעוואָרפן ווי א טיפע באליידיקונג יעדן חשד,
 אז זיינע אורטיילן קענען דיקטירט ווערן דורך אנדערע מאָ-
 טיוון ווי יזש, ווי די שטים פון זיין געוויסן. אָבער די שטים
 פון זיין געוויסן האָט קיינמאָל נישט גערעדט (זאָגן מיר בעסער:
 נישט געמורמלט) קעגן דער רעגירונג. דאָס איז געווען אגע-
 בוירענער באאמטן-געוויסן, וואָס האָט וועגן אלץ געדענקט אין
 שייכות מיט דער מלוכה, פארשידנארטיק, אָבער תמיד אָן
 טעות. מאכט-אָרגאנען זענען פאר אים געווען א הייליקע זעלב-
 פארשטענדלעכקייט. ער האָט אויפריכטיק פארהערלעכט די
 בראָנזענע נשמות, די גרויסע פרייע און נישט בויגזאמע ריכ-
 טער פון דער פארגאנגענהייט; און האָט אין געהיים, קען זיין,
 גערעכנט, אז ער געהער אויך צו זייער משפחה. דאָס איז געווען
 א קלייניקער מישעל דע לי'האספיטאל, וואָס האָט געהאט הינטער
 זיך א גאנצן יאָרהונדערט פון רעפובליקאנישער דינסט. - וואָס איז
 שייך דער מאדאם אָביער, איז זי געווען פונקט אזא גוטע

קריסטין, ווי איר מאן—ארעפובליקאנער. אזוי אויפריכטיק, ווי ער איז געווען א געהאָרְכֶזאמער אינסטרומענט פון דער מאכט קעגן יעדער פרייהייט, וואָס איז נישט לעגאל, — אזוי אויפ־ריכטיק האָט אויך זי אין דער ריינסטער פּוֹנֶה פארייניקט אירע תּפִּלוֹת מיט יענעם מענטשנמערדערלעכן כאָר, וואָס קאטיליזשע גלחים, פּראָטעסטאנטישע פּאַסטאָרס, רבנים און פּאַפּן, פּרעסע און וואויל־דענקנדיקע מענטשן האָבן יענע צייט געבילדעט אין אלע לענדער פון אייראָפּע. — און ביידע, דער טאטע און די מאמע, האָבן פארגעטערט זייערע קינדער. זיי האָבן ווי עכטע פּראנצויזן נאָר פאר די קינדער געהאט אמתע צוגעבונדנקייט, זיי וואָלטן פאר זיי אַלץ מקריב געווען, און כדי נאָכצוטון אנדערע, זיי אליין מקריב געווען, אָן קווענק־לעניש. פאר וועמען? פאר אנישטגעקענטן גאָס? אברהם האָט געפירט יצחקן צו דער עקידה—דאָס איז פאר אלע צייטן. און זיין רומפולער שגעון דינט נאָך עד היום פאר א ביישפּיל פאר דער עלנטער מענטשהייט.

אין אָט דעם משפּחה־קרייז איז, ווי ס'טרעפט אָפּט, די צו־געבונדנקייט געווען זייער גרויס, אָבער ס'האָט געפּעלט די אינטימע־עכקייט. ווי האָט איינער געקענט פריי איבערגעבן זיינע געדאנקען דעם צווייטן, אז יעדער האָט אויסגעמיטן אריינצוקוקן טיפּער אין זיין אייגענער מחשבה? וואָס זיי זאָלן נישט פילן, האָבן זיי תּמיד געדענקט, אז מ'דארף היטן געוויסע דאָגמעס; און אויב ס'איז גענוג אומבאקוועם מיט די דאָגמעס—רעליגיעזע—וועלכע טרעטן נישט אריבער געוויסע גרעניצן, וואָס זאָל מען שוין זאָגן, ווען זיי פארמעסטן זיך אריינצומישן אין לעבן און עס אינגאנצן באהערשן, ווי עס טוען דאָס אינזערע וועלטלעכע פארפליכטנדיקע דאָגמעס! פרוווט פאר־געסן די דאָגמע פון פּאַטערלאַנד! די נייע רעליגיע האָט אונז צוריקגעשטויסן צו דער ביבל. זי באגנוגט זיך נישט מער מיט פּרומע תּפִּלוֹת, מיטן אומשוילדיקן, היגיענישן און קאָמישן ריטואַל פון אוידי, א פרייטאָג־תּענית, זונטאָג־רו, וואָס האָבן ארויסגערופן התּפִּלוֹת ביי אינזערע „פּילאָזאָפּן“ אין די צייטן,

ווען ס'פאלק איז געווען פריי, -- אין די צייטן פון די קעניגן:
 זי וויל אלץ, זי באפרידיקט זיך נישט מיט א טייל; זי וויל
 דעם גאנצן מענטשן, זיין גוף, זיין בלוט, זיין לעבן און זיין
 געדאנק: קודם-כל זיין בלוט. פון די מעקסיקאנער אצטעקן אָן
 האָבן זיך די געטער נאָך קיינמאָל אזוי צו דער זעט נישט
 אָנגעפרעסן. און ס'וואָלט געווען א אומרעכט צו זאָגן, אז די
 גלויביקע האָבן נישט געליטן. זיי האָבן געליטן, אָבער — גע-
 גלויבט. אָ, אַרימע ברידער-מענטשן, וואָס זעען אין די ליידן
 גופא אויך א באווייז פון געטלעכקייט! ... הער און מאדאם
 אָבער האָבן געליטן ווי אלע אנדערע, און ווי אלע אנדערע
 געגלויבט. אָבער פון א יוגנטלעכן קען מען נישט פארלאנגען
 אזא פארלייקענונג פון אייגענעם הארץ, פון אלע חוששים, פון
 שכל הישר. פיער האָט ווייניקסטנס געוואָלט פארשטיין, וואָס
 ס'דריקט אים. וויפיל פראגן האָבן אים געברייט, וואָס ער האָט זיי
 נישט געקענט גאָר ארויסזאָגן! ווייל דאָס ערשטע וואָרט פון
 די אלע פראגן וואָלט געווען: „אָבער אייב איך גלויב נישט!“ —
 שוין אלעסערונג. — ניין, ער האָט נישט געקענט רעדן. זיי
 וואָלטן אים אָנגעקוקט מיט דערשראָקענער, באַליידיקטער
 טפשות, מיט צער, מיט בושה. און ווייל ער איז געווען אין
 יענעם פלאַסטישן עלטער, ווען די נשמה איז נאָך אין אזא
 דין הייטעלע, אז זי שרומפט זיך ביי יעדן מינדסטן בלאָז
 פון דרויסן, און פורעמט זיך צאפּלענדיק אינטער זיינע פאר-
 באַרגענע צורירן, האָט ער לכתחלה אליין געפילט זיך אומעטיק
 און פארשעמט. אָך, ווי זיי גלויבן דאָס אלע! (האָבן זיי טאקע
 אלע געגלויבט?) ווי קאָנען זיי דאָס? מ'האָט נישט געטאָרט
 פּרעגן. ווער ס'גלויבט נישט אין א סביבה פון גלויביקע איז
 ווי איינער, וואָס פעלט אים א גליד, אפשר אן איבעריקער
 גליד, אָבער פאָרט אזא, וואָס אלע ארומיקע האָבן אים;
 שצמעוודיק באהאלט ער פאר אנדערע זיין נאקעטייט.
 דער איינציקער, וואָס וואָלט געקענט פארשטיין די יסורים
 זיינע, איז געווען זיין עלטערער ברודער. פיער האָט פאר-
 געטערט פיליפן, ווי קליינע קינדער פארגעטערן אָפט (זיי זא-

האלטן דאָס אייפערזיכטיק) עלטערע — א ברודער, א שוועסטער, א פרעמדן באגלייטער, אָפּט אפילו בלויז א אייגנבליקלעכע וויזע — וואָס פארקערפערן אין זייערע אויגן דעם טרוים פון דעם, וואָס זיי וואָלטן אליין געוואָלט זיין און וואָס זיי וואָלטן געוואָלט לייב האָבן: אומשולדיקע התפעלות פאר דער אומ-קלאָרער צוקונפט. דער עלטערער ברודער האָט באמערקט פיערס נאאיוון יראת-הכבוד צו אים און געגראַיסט זיך דערמיט. אמאָל האָט ער זיך געפרוווט צו לייגען אין דעם יינגערנס הארץ און פאָרזיכטיק אים געגעבן צו פארשטיין, ווייל הגם ער איז געווען רייפער, איז ער דאָך אויך געווען פון יענעם איידלען טייג, וואָס האָט אין זיך, ביי בעסערע מענטשן, עפעס ווייבלעכעס. אָבער די מלחמה איז געקומען און האָט אים אוועקגעריסן פון זיין לעבן פון ארבעט, פון זיין שטודירן, פון זיינע טרוימען פון א צוואנציקיעריקן, און פון דער אינטימער פריינטשאפט מיטן יינגערן ברודער. ער האָט אלץ געוואָרפן אין שיפורן אידעאלים פון ערשטן ארויסטריט, ווי אווייג-זיניקער פויגל, וואָס רייסט זיך צום רויב, אין דער העראָאי-שער און אומזיניקער איינרעדעניש, אז זיין שנאָבל און זיינע נעגל וועלן אסוף מאכן צו דער מלחמה און וועלן איינשטעלן די מלוכה פון שלום אויף דער ערד. פון יענער צייט אָן איז דער גרויסער פויגל אמאָל צוויי-דריי צוריקגעקומען אין זיין נעסט. אָבער יעדעס מאָל, ליידער, אביסל מער ארומגעפליקט. ער האָט זיך שוין באפרייט פון אסך אילוזיעס, אָבער פילנדיק זיך דערפון שטארק געטראַפן, האָט ער וועגן דעם נישט גע-וואָלט רעדן. ער האָט זיך געשעמט, וואָס ער האָט אין זיי אמאל געגלויבט. א טפשות—נישט צו קאָנען זען דאָס לעבן אזוי ווי ס'איז! ער האָט זיך איצט אכזריות'דיק געפלייסט אראָפצורייסן פון לעבן זיין פשוף, און נעמען עס, אָן טענות, ווי ס'זאל נישט זיין. נישט נאָר זיך אליין האָט ער אזוי באשטראַפט; א פיינלעכער ווייטאָק האָט אים געטריבן צו באשטראַפן זיינע אייגענע אילוזיעס אין הארצן פון זיין יינגערן ברודער, וואו ער האָט זיי געזען ווידער אויפלעבן. ביים ערשטן

צוריקקער, ווען פיער איז אים אנטקעגנגעלאָפן מיט זיין גליעו.דיקער נשמה, האָט ער אים גלייך אָפגעקילט מיט זיין קבלו-פנים, וואָס איז געווען, זמת, הארציק ווי תמיד, אָבער מיט עפעס א ביטערער איראָניע אין טאָן. די פראגע, וואָס האָבן זיך פיערן געריסן אויף די ליפן, זענען תיכף פאר-שוואנדן. פיליפ האָט זיי געזען אָנקומען, און מיט איין וואָרט, מיט איין בליק זיי אונטערגעשניטן. נאָך א צוויי-דריי פרווון האָט פיער מיט א פארקלעמט הארץ רעזיגנירט. ער האָט מער זיין ברודער נישט דערקענט.

אָבער פיליפ אים האָט זייער גוט דערקענט. ער האָט אין אים דערקענט דאָס, וואָס ער איז נישט לאנג אליין גע-ווען, און וואָס ער קאָן שוין מער נישט זיין. ער האָט ווי אים געהייסן צאָלן דערפאר. ער האָט שפעטער אפילו חרטה געהאט, אָבער נישט ארויסגעוויזן עס, און ווייטער זיך אזוי געהאלטן. ביידע האָבן געליטן; און ווי ס'מאכט זיך אָפט, האָט דער אזוי קרובישער צער, וואָס וואָלט באדארפט זיי דערנענטערן, זיי נאָך מער דערווייטערט. דער איניציקער חילוק צווישן זיי צוויי איז געווען, וואָס דער עלטערער האָט דעם יינגערנס צער געזען, בעת דער יינגערער האָט געמיינט, אז נאָר ער ליידט, — און האָט נישט פאר וועמען אויסצוגיין זיין הארץ.

פארוואָס האָט ער זיך נישט געווענדט צו זיינע שול-חברים, פון זיין עלטער? אין פלוג האָט דאָך אָט די יינגע חברה געדארפט זיך נאָענט צוגיפניין און קעגנזייטיק זיך אונטערהאלטן. אָבער נישט אזוי איז געווען אין דער ווירק-לעכקייט. א טוריריקע פאטאלישקייט האָט זיי צעזיט און צעטיילט אויף קליינע קרייזלעך, און אפילו אינעווייניק אין די קליינע קרייזלעך זיי געהאלטן דערווייטערט איינע פון צווייטן. די פשוטערע האָבן מיט פארמאכטע אויגן, מיט לייב און לעב, זיך אריינגעוואָרפן אין מלחמה-שטראָם. דער רוב אָבער האָבן זיך דערפון אָפגעהאלטן, און זיי האָבן נישט געפילט קיין שום פארבינדונג מיטן עלטערן דור; זיי ליידן-

שאפטן, האָפּנונגען און שְנאה-געפּילן. פון אָט דעם דורך זענען
 געבליבן פרעמד פאר זיי; זיי האָבן זיך צוגעקוקט צו דער
 שגעונדיקער קאָמפּאניע, ווי א ניכטערער קוקט זיך צו צו
 שפּוירן. אָבער וואָס האָבן זיי געקאָנט טון קעגן דעם שגעון?
 אנדערע האָבן געגרינדעט קליינע זשורנאלן, וואָס זענען באלד
 נאָך די ערשטע נומערן אויסגעגאנגען — ס'האָט לופט פאר-
 פעלט; די צענזור פלעגט קאָנפּיסקירן. פראנקרייכס געדאנק
 האָט זיך געפונען אונטער א פּנעוומאטישן צודעק. די סובטע-
 לערע צווישן דער יוגנט זענען געווען צו שוואך זיך אנט-
 קעגנצושטעלן און צו שטאַלץ זיך צו באקלאָגן, און האָבן
 געוואוסט, אז ס'ווארט אויף זיי דאָס מעסער פון דער מלחמה.
 אַפּווארטנדיק זייער ריי צו דער שחיטה, האָבן זיי זיך שווי-
 געדיק צוגעקוקט צו אלץ, יעדער פאר זיך, און אין יעדנס
 טראכטן איז געווען אביסל פאראכטונג און א סך איראָניע.
 פון גרויס פאראכטונג צו דער שטימונג פון דער ארומיקער
 סטאדע, האָבן זיי זיך געוואָרפן אין א מין אינטעלעקטועלן
 און קינסטלערישן עגאָטיזם, אין א מין אידעאליסטישן סענסו-
 אליזם, וואו דער פארפאָלגטער „איך“ האָט צוריקגעפאָדערט
 זיינע רעכט לגבי דעם מענטשלעכן פּלץ. א חזק'דיקער
 פּלץ, וואָס איז באשטאנען פאר דער יוגנט נאָך דערין, וואָס
 ס'גייט א שחיטה און זי ווערט אויסגעפירט קאָלעקטיוו! א פּרי-
 צייטיקע דערפארונג האָט א תל געמאכט פון זייערע אילוזיעס:
 זיי האָבן געזען, וואָס פאר א ווערט ס'האָבן די אילוזיעס פון
 זייערע עלטערע ברידער, און אז די, וואָס האָבן נישט געגלויבט
 אין זיי, האָבן אויך געצאָלט פאר זיי מיטן לעבן. זיי האָבן
 מער נישט געגלויבט אין זייערע נאָנטסטע, אין מענטשן בכלל.
 איברינקס, איז עס אין יענע טעג געווען געפערלעך זיך
 עמיצן אָנצופארטרויען! אלע מאָל זענען געווען פאטריאָטישע
 שפּיאָנען, וואָס האָבן פארמערט עמיצנס געדאנקען, די אינטימע
 שמועסן, און די רעגירונג האָט אזעלכע באלוינט און צוגעגעבן זיי
 חשק. אזוי ארום איז די יוגנט פון אנטוישונג, פאראכטונג, פאָר-
 זיכטיקייט און איינזאמקייט-עקשנות געוואָרן פארפרעמדט צווישן זיך.

פיער האָט צווישן זיי נישט געקאָנט געפינען דעם
האַראַציאָן, וועלכן ס'זוכן אלע אכצניעריקע האַמלעסט. ער האָט
זיך געמאָסט אויסצוגעבן זיינע געדאַנקען פאַר דער עפנטלע-
כער מינונג (דער גאַסן-מאָד), אָבער געפילט אַ באַדערפעניש
זיי אָנצופאַדטרויען אַ קרובישער נשמה. ער איז געווען צו
איידל צו קאָנען זיך באַנוגענען מיט זיך אליין. ער האָט
געליטן די יסורים פון גאַנצן פּלץ. און זיי האָבן אים דער-
דריקט מיט זייער ווייטאַק. ער האָט נאָך אליין פאַרגרעסערט
דעם ווייטאַק. דען, אויב די מענטשהייט קאָן פאַרטראָגן אָס
די יסורים, נישט געקוקט אויף אַלץ, איז ווייל זי האָט
אַ האַרטערע הויט, נישט ווי די פרישע הויט פון אַ שוואַכן
יונגטלעכן. — אָבער וואָס ער האָט נישט מגזם געווען און
וואָס אים האָט געפייניקט נאָך מער ווי דער צער פון דער
וועלט, דאָס איז — די אומזיניקייט פון דער זעלבער
וועלט.

מ'קאָן ליידן, מ'קאָן שטאַרבן — אויב מ'זעט דערין אַ זי-
נען. ס'איז גוט זיך מקריב צו זיין, אויב מ'פאַרשטייט פאַר-
וואָס. אָבער וועלכן זינען האָט דאָס לעבן מיט זיינע ליידן
פאַר אַ יונגען בחור? וואָס קען אים, אַ אויפריכטיקן און גע-
זונטן, אינטערעסירן די העסלעכע רייסעריי צווישן פעלקער,
וואָס האָבן זיך ווי צעיושעטע באַראַנעס צענויפגעשטויסן
ביים ראַנד פון אַפּגרונט, אין וועלכן זיי וועלן אָט באַלד
אלע אריינפאַלן? און אין דער אַמתן איז דאָך דער שליאַך
גענוג ברייט פאַר אלעמען. צוואַסזשע דער שגעון פון זיך
אליין פאַרניכטן? צוואַס אָט די פאַטערלענדער פון גאָוה, אָט
די מלוכות פון רויב, אָט די פעלקער, מיט וועלכע מען לערנט.
אַז מ'אַרד איז אַ פליכט! צוואַס איז די גאַנצע פעלקער-שחיטה
די וועלט, וואָס פאַרצערט זיך אליין? צוואַס איז אָט דער
קאַשמאַר פון דער שרעקלעכער און אומענדלעכער לעבנסקייט.
האַס יעדען רייג אידער בויערט זיך איין אין צווייטנס גע-
ניק, זעטיקט זיך מיט יענעמס פלייש, האָט הנאה פון יענעמס
צער און לעבט פון יענעמס טויט? צוואַס איז דער קאַמף

און צוואַקס טויג דער צער? צוואַקס דער טויט? צוואַקס דאָס
לעבן? צוואַקס? צוואַקס?...
אַבער דעם אָונט, ווען פּיצר איז אהיימגעקומען, האָט
דער „צוואַקס“ געשוויגן.

קיין זאך האָט זיך איינגטלעך נישט געענדערט. ער איז
 ווידער געזעסן אין זיין צימער, פארוואָרפן מיט פאפירן און
 ביכער. ארום— די משפחה טומלען. אין דרויסן האָט אָקארשט
 דער האָרניסט געשפילט אויף אויס אליארם. אויף די טרעפּ—
 א צופרידענע פליידעריי פון שכנים, וואָס זענען ארויס פון די
 קעלערס. מיט אשטאָק העכער— דער מאניאקישער שפאציר פון
 אלטן שכן, וואָס ווארט שוין חדשים לאנג אויף זיין פאר-
 שוואונדענעם זין. — אָבער אין זיין צימער זענען מער נישט
 געווען די געוויינטלעכע דאגות, וועלכע ער האָט געהאט דאָ
 געלָאָזן.

ס'טרעפט אמאָל, דו הערסט א פאלשן אקארד, ער קלינגט
 ווי הייזעריק; ער מאכט דיך אומרואיק, ביז ס'קומט צו נאָך
 אנאָטע, און עס באהעפטן זיך די פיינטלעכע אָדער קעגנ-
 זייטיק פרעמדע עלעמענטן, ווי געסט וואָס קענען זיך נאָך
 נישט און ווארטן צו ווערן פאָרגעשטעלט— גלייך פלאצט דאָס
 אייז, און א הארמאָניע צעגיסט זיך איבער די גלידער. פונקט
 אזא מאָראלישע כעמיע, עפעס א בעהאלטענער קאָנטראַקט האָט
 אָנגעהויבן ווירקן אויך אין אים. פיער האָט נישט פארשטאנען
 די סיבה פון דעם שינוי. ער האָט נישט געטראכט וועגן זי
 אנאליזירן, נאָר ער האָט געפילט, אז די געוויינטלעכע שנאה
 צו אלצדינג איז פלוצלינג פארשוואונדן. אמאָל האלט אן א
 גרויסער קאָפּ-ווייטיק שעהן-לאנג: פלוצלינג כאפט איר זיך, אז
 ער איז מער נישט פאראן; וואו איז ער אהינגעקומען? קוים
 וואָס די קלאפנדיקע שלייפן דערמאנען אָן אים... פיער האָט

מיט אומצוטרוי זיך באצויגן צו דער נייער רואיקייט. ער האָט מורא געהאט, אז נאָך אָט דעם צייטווייליקן „וואָפּנשטיל-שטאנד“ זאָל נישט צוריקקומען נאָך אַ גרויזאמערער ווייטאַק. צו האָט שוין געקאָנט די שלוחה, וואָס די קונסט פארשאפט; ווען ס'דרינגט אריין אין אונזערע אויגן די געטלעכע פראָפּאַרץ פון ליניעס און פארבן, אָדער ווען שיינע אקאָרדן גייען זיך צונויף און גייען זיך פונאנדער, לויט באשטימטע געזעצן פון האַרמאָניע, און שלאָגן זיך אָפּ אין געלאַשטשעטן אויער, גידערט אפרידן אויף אונז און אפרייד פארפילט אונז. אָבער דאָס איז אלץ אָפּשטראַלונג פון אַויסערלעכער סיבה; פון אַזון, וואָס האַלט אונז מיט אירע ווייטע שטראַלן פארשופט, אין דער הויך, איבערן לעבן — אָבער ס'געדויערט נאָר איין אויגנבליק — און באלד פאלט מען ווידער אראָפּ. די קונסט איז קיינמאָל נישט מער, ווי נאָר אַ צייטווייליק פארגעסן אָן דער ווירקלעכקייט. פיער האָט מיט שרעק געווארט אויף אזא אנטווישונג. — אָבער די אָפּשטראַלונג איז דאָסמאָל געקומען פון אינעווייניק. פון לעבן איז גאָרנישט געוואָרן פארגעסן. אָבער אין אלץ איז עפעס געווען אַ האַרמאָניע. די דערינערונגען, די נייע מחשבות. אפילו די פאפירן, די ביכער, די מעבל פון צימער האָבן אַיפגעלעבט, און ווידער באקומען אין זיינע אויגן דעם אינטערעס, וואָס זיי האָבן געהאט שוין אָנגעוואָרן.

חדשים לאנג איז זיין אינטעלעקטועלע אנטוויקלונג גע- האמעוועט געוואָרן, ווי איונגער בוים, וואָס ווערט אין מיטן רעכטן בליען פארוועלקט פון פלוצלינגדיקע מאָרגן-פרעסטלעך. ער האָט נישט געהערט צו די פראקטישע יינגלעך, וואָס האָבן אויסגענוצט די פארלייכטערונגען אין אוניווערזיטעט פאר די יינגערע יאָרענג, וואָס דארפן גיין דינען, כדי גיך ארויס- צוקריגן אַ דיפּלאָם, ביז דער עקזאמינאַטאָר קוקט דורך די פינגער. ער האָט נישט געהאט אין זיך די פארצווייפלטע גיריקייט, מיט וועלכער איונגערמאן, זעענדיק דעם נאָענטן טויט, שליינגט די וויסנשאפטן, וואָס ער וועט קיינמאָל נישט קענען אין לעבן פארווענדן. אַן אומאויפהערלעכער געפיל פון

פוסטקייט, פון דער פוסטקייט וואָס איז אונטער אַלץ, וואָס באהאַלט זיך שטענדיק אויס אונטער דער אכוריות'דיקער און אומזיניקער אילוזיע פון וועלט — האָט א תל געמאכט פון אלע זיינע שטרעבונגען. ער פלעגט זיך א וואָרף טאָן אויף א בוך, א געדאַנק, דערנאָך זיך אָפּשטעלן פאַריאָשט. וואָס קען דאָס געבן? צו וואָס טויג דאָס לערנען זיך? צו וואָס טויג רייך ווערן, אז מ'דאַרף אלץ פאַרלירן, אלץ פאַרלאָזן, אז גאַרנישט איז נישט דיין? כדי די ארבעט, דאָס לערנען זאָל האָבן א זינען, דאַרף קודם-כל דאָס לעבן האָבן א זינען. און אָט דעם זינען האָבן קיין שום באמיאונגען פון שכל, קיין שום תפלות פון טיפן הארצן נישט געקענט אויסזוכן.

און אָט איז דער זינען געקומען פון זיך אליין... דאָס לעבן האָט באקומען א זינען...

וואָס איז דען געשען? — און נאכזוכנדיק, פון וואנען קומט דער אינערלעכער שמייכל, האָט ער געזען דאָס האלב-געפענט מויל, צו וועלכן זיינע ליפן האָבן געגארט זיך צו ציטוילען...

אין אגעוויינלעכער צייט וואָלט דער שטומער פּישוף
בלוי ספק לאנג נישט אָנגעהאלטן. אָבער אין דעם יוגנט-פּער-
יאָד, ווען מ'איז פארליבט אין דער ליבע גופא, זעט מען זי
אין אלעמענס אויגן: דאָס דורשטיקע, אומרויאיקע האַרץ זוכט זי
אומעטום; עס איילט נישט אָפּצושטעלן זיך: ס'איז דער באַגינען
פון זיין טאָג.

אָבער היינט קען דער טאָג זיין אקורצער: מ'מוז זיך
איילן.

פיערס האַרץ האָט גענומען אָניאָגן דאָס פארשפּעטיקטע.
די גרויסע שטעט, וואָס זעען אויס פון דערווייטנס ווי רויכער-
דיקע קראטערס פון תּאוה, פארמאָגן נאָך אין זיך פּרישע נשמות
און ריינע גופים. וויפּל יונגע בחורים און מיידלעך איז דאָרט
פאראן, וואָס האַלטן טייער די ליבע און בלייבן אומשולדיק
ביז צו דער חתונה! אפילו אין די ראפינירטערע סביבות,
וואו די מוז-טעטיקייט ווערט אזוי פרי גערייצט — ס'ארא אומ-
וויסן שטעקט אין די פלומרשט פרייע פלוידערייען פון אוועלט-
לעכער דאמע, אָדער פון אסטודענט, וואָס ווייסט אלץ און
ווייסט גאָרנישט! פאראן נאָך אין סאמע האַרצן פון פאריז
נאאיווע פּראָווינצן, קליינע קלויסטערגאַרטנס, קוואלן-ריינקייט.
פאריז גיט זיך אויס דורך איר ליטעראטור. די, וואָס רעדן
אין איר נאָמען, זענען די ברודיקסטע. ווער ווייסט נישט, אז
פאלשע בושע שטערט די ריינע אָפט זיך מודה צו זיין אין
זייער אומשולדי. — פיער האָט נאָך די ליבע נישט געקענט;
זי האָט אים איצט צום ערשטן מאָל גערופּן.

צום צויבער פון זיינע מחשבות איז נאך צוגעקומען: די ליבע איז געבוירן געוואָרן אונטער די פליגל פון טויט. אין יענער רגע פון אויפֿוועגונג, ווען זיי האָבן געפילט שוועבן אינעם זייערע קעפּ די געפאר פון באַמבעס, ווען דאָס בלוטיקע בילד פון דעם צעקאלעטשעטן מענטשן האָט זיי אויפגעטרייסלט, — האָבן זייערע פינגער זיך באהעפט; און צוגלייך מיטן ציטער, וואָס איז אדורך זייערע לייבער, האָט יעדער פון זיי דער-שפירט א הארציקע קרעפטיקונג פון אאמבאקאנטן פריינט. איין האנט, דעם מאנס, האָט ווי געזאָגט: „רען זיך אָן אין מיר“ — און די אנדערע, אמוטערלעכע, האָט פארטרייבנדיק איר אייגענע מורא, געזאָגט: „מיין קינד!“

דאָס אלץ איז נישט געוואָרן געזאָגט, נישט געהערט. אָבער א אינערלעך פליסטערן האָט אָנגעפילט די נשמה, בעסער פון ווערטער, וואָס זענען נישט מער ווי אפאפירענער פאָר-האנג צו מאסקירן דעם געדאנק. פיער האָט זיך געלאָזן איינ-וויגן פון דעם פליסטערן. ס'איז געווען ווי דאָס געזאנג פון א גאָלדענער בין אין לויטערן האלבשאַטן פון דער לופט. טעג זענען פאר אים אריבער אין גליווער פון בענקשאפט. דאָס איינזאמע נאקעטע הארץ האָט געטרוימט וועגן דער ווארעמקייט פון א נעסט.

אין יענע ערשטע וואָכן פון פעברואר האָט פאָריז גע-צייילט די חורבנות פון רעצטן לופט-איבערפאל און געהיילט אירע וואונדן. די פרעסע, געפענטעט, ווי אין אַ הינט-שטאַל, האָט געבילט וועגן נקמה, וועגן רעפרעסיעס. און לויט דעם אויסדרוק פון „מאן, וואָס שמידט אין קייטן“, האָט די רעג-רוינג מלחמה געהאלטן מיט די פראנצויזן. ס'האָט זיך אָנגע-הויבן דער סעזאָן פון פאראט-פראַצעסן. דער ספעקטאקל, ווי א אוימגליקליכער וויל ראטעווען זיין קאָפּ און דער פראַקוראָר פאָדערט פארעקשנט אָט דעם קאָפּ — האָט געוויילט „גאנץ פאָריז“, וועלכע האָט נאָך נישט געשטילט איר אפעטיט צו טעאטער אין משך פון די פיר יאָר מלחמה מיט די צען מיליאָן טויטע הינטער אירע קוליסן.

אָבער פיער איז געווען אויסשליסלעך פארנומען מיט זיין
 געהיימען גאסט, וואָס האָט אים באזוכט. א מאָדנע אינטענסיוו-
 קייט פון ליבע-וויזיעס, וואָס האָבן זיך טיף אין זיין מחשבה
 איינגעקריצט, הגם זיי האָבן נישט געהאט קיין שום רעאלע
 געשטאלט! פיער איז נישט געווען ביכולת צו זאָגן עפעס
 גענויערס וועגן אירע שטריכן, פארב פון די אויגן אָדער
 ליניע פון די ליפן. אלע זיינע פרווון צו פיקסירן איר בילד,
 האָבן עס נאָך מער מטושטש געמאַכט. ער האָט אויך קיין
 גרעסערן דערפאָלג נישט געהאט, ווען ער האָט זיך געלאָזן
 זי אויפנוכן איבער די פארייער גאסן. יעדן אויגנבליק איז ער
 געווען זיכער, אז אָט, ער זעט זי: דאָס א שמיכל, דאָס א
 יונגער ווייסער געניק, א גלאַנץ אין די אויגן — און דאָס
 בלוט איז אים פארלאָפן צום הארצן. ס'איז נישט געווען קיין
 שום ענלעכקייט צווישן די שווינדנדיקע בילדער און יענעם
 ווירקלעכן, וואָס ער האָט געזוכט און געמיינט, אז ער האָט
 ליב. האָט ער זי טאקע ליב? געוויס, ער האָט זי ליב; און
 טאקע דערפאר האָט ער זי אומעטום געזען, אין פארשידענע
 געשטאלטן. ווייל זי איז געווען דורך און דורך שמיכל, ליכט,
 לעבן. און דאָס גענויע בילד אירס וואָלט נאָר געווען א בא-
 שרענקונג, — אָבער מען באגערט אָט די באשרענקונג, פדי
 ארומנעמען די ליבע און זי צו באזיצן.
 און זאָל ער זי מער קיינמאָל נישט זען, ער ווייסט, אז
 זי איז פאראן, אז זי איז פאראן, און אז זי איז דאָס נעסט.
 בעת א שטורם—דאָר האפן. דער לייכטטורם אין דער נאכט.
 Stella Maris, Amor... ליבע, וואך איבער אונז אין שעה
 פון טויט...!

ער איז געגאנגען איבערן ברעג פון דער סענע, פאזע
 דעם אינסטיטוט, און צעשטרייט געקוקט די אויסשטעלונג פון
 איינעם פון די זעלטענע בוקיניסטן, וואָס זענען געטריי גע-
 בליבן אויף זייער פּאָסטן. ער איז געשטאנען אויפן ערשטן
 טרעפּל פון בריק דעוואַר. אויפהויבנדיק די אויגן, האָט ער
 דערזען די, וואָס ער האָט געזוכט. זי האָט געהאלטן א צייכן-
 העפט אונטערן אָרעם און האָט זיך ווי א יינגע אינדין אראָפּ-
 געלאָזט פון די טרעפּ. ער האָט זיך נישט פארטראכט קיין
 איין רגע; ער האָט זיך געלאָזט איר אנטקעגן, און זייערע
 בליקן האָבן זיך צום ערשטן מאל באגעגנט און זיך צענויפּ-
 געגאָסן. צוקומענדיק צו איר, איז ער געבליבן שטיין און
 האָט זיך פאררויטלט. זעענדיק אים זיך רויטלען, איז זי פון
 אומדערווארטקייט אויך רויט געוואָרן. איידער ער האָט בא-
 וויזן דעם אָטעם איבערצוכאפּן, איז זי שוין מיט אירע קליינע
 אינדין-טריט אוועק. ווען ער איז שוין אינגאנצן צו זיך געקו-
 מען און זיך אומגעקוקט, איז איר קלייד פארשוואונדן הינ-
 טער, דער קאלאנאדע, וואָס גייט ארויס אויף
 דער סענע-גאס. ער האָט נישט געוואָלט איר נאָכגיין. אָנגע-
 שפארט אין אַנלען פון בריק, האָט ער געקוקט אויף זיין
 אָפּשפיגלונג אין טייך. אויף א געוויסער צייט האָט זיין הארץ
 געהאט נייע שפייז... (אָ, ליבע יינגלשע נארישקייטן!)...
 א וואָך שפעטער האָט ער ארומגעבלאָנקעט איבערן
 לוקסעמבורגער גארטן, וואָס איז פול געווען מיט גאַדענער
 זון-מילדקייט. אין אָט דעם פינסטערן יאָר א זיניקער פעברואַר!

א פארהלומטער, מיט אָפּענע אויגן, און נישט וויסנדיק צי זלומט זיך אים דאָס וואָס ער זעט, אָדער ער זעט דאָס וואָס אים הלומט, אין דורשטיקער מאַטקייט, באהערשט פון גליק און אומגליק, א פארליבטער און פארשיפורטער פון זון און זאַרטקייט, האָט ער גייצנדיק געשמייכלט און געקוקט צע-שטרייט, און זיינע ליפן האָבן אָן זיין וויסן זיך באוועגט און געשעפטשעט ווערטער אָפּגעריסענע — א געזאנג. ער האָט גע-קוקט אויפן זאַמד; און ווי א בארירונג פון א דורכשוועבנדי-קער טויב האָט ער דערפילט, ווי א שמייכל איז פארביי. ער האָט זיך אומגעקוקט און דערווען, אז ער פארגייט איר דעם וועג. נישט אויפהערנדיק צו גיין, האָט זי אויסגעדרייט איר קאָפּ און אים אָנגעקוקט. ער איז זיכער צו צו איר, מיט כמעט אויסגעשטרעקטע הענט, מיט אזא יוגנטלעכן און נאאיוון שוואַנג, ווי נאאיוו זי האָט דאָס דערווארט. ער האָט זיך נישט אנטשולדיקט. זיי האָבן זיך נישט געפילט אומבאקוועם. ס'האָט זיך זיי געדאַכט, אז זיי פירן דעם המשך פון א אָנגע-הויבענעם שמועס.

— איר לאַכט פון מיר, האָט ער געזאָגט; איר זייט גערעכט!

— איך לאַך נישט. — זי האָט גערעדט, ווי זי איז געגאנגען, גיך און עלאַסטיש) — איר לאַכט אליין; איך האָב געלאַכט, זעננדיק אייך.

— טאַקע, איך האָב געלאַכט?

— איר לאַכט נאָך איצטער אייך.

— איצטער, ווייס איך פארוואָס.

זי האָט אים נישט איבערגעפרעגט, פארוואָס. זיי זענען געגאנגען צוזאַמען. זיי זענען געווען גליקלעך.

— ס'ארא שיינע יינגע זון! האָט זי געזאָגט.

— דער נייגעבוירענער פּרילינג!

— דאָס האָט איר לכּבּוֹד אים געלאַכט?

— נישט נאָר צוליב אים אליין. אפשר גאָר צוליב אייך.

— קליינער לינגער! קונדס! איר קענט דאָך מיך נישט.

-- סיידן! מיר האָבן זיך שוין געזען, כ'ווייס אליין
נישט, וויפל מאָל.

-- דריי מאָל, אריינרעכענענדיק דאָס איצטיקע.
-- א, איר געדענקט!... זעט איר, מיר זענען שוין אלטע
באקאנטע!

-- לאָמיר רעדן דערפון!
-- איך וויל טאקע. דאָס איז ש'אייניציקע, וואָס איך
וויל... א, לאָמיר זיך צוזעצן דאָרט! א וויילע, ווילט איר?
ס'איז אזוי גוט, ביים ברעג פון וואסער! (זיי זענען געשטא-
נען ביים גאלאטעע-פאנטאן, וועלכן ארבעטער האָבן פארדעקט
מיט זעק זאמד צו שיצן אים קעגן די באַמבעס).
-- כ'קאָן נישט, כ'וועל אדורכלאָזן מיין טראָם...

זי האָט אָנגערופן די שעה, ווען זי דארף אוועק. ער
האָט איר געוויזן, אז זי האָט נאָך פינפּאונצוואַנציק מינוט.
אמת, אָבער זי וויל פריער נאָך קויפן אַוונטברויט, אויף
עק ראסין גאס, וואו מ'קריגט קליינע גוטע ברייטלעך. ער
האָט ארויסגענומען א ברייטל פון זיין קעשענע.

-- נישטאָ קיין בעסערע פון דעם... ווילט איר נישט?
זי האָט געלאכט און געקלערט. ער האָט איר אריינגע-
לייגט דאָס ברייטל אין האנט און זי נישט אָפגעלאָזן.
-- ס'וועט מיר זיין אזוי אנגענעם... קומט לאָמיר זיך
צוזעצן...

ער האָט זי צוגעפירט צו א באַנק אינדערמיט אלעע,
וואָס גרעניצט מיטן פאנטאן.

-- כ'האָב נאָך אזאך...
ער האָט ארויסגעצויגן פון קעשענע א טאפל שאַקאָלאַד.
-- פרעסער!... און נאָך וואָס?

-- נאָר, איך שעם מיך... ס'איז נישט איינגעוויקלט.
-- גיט אהער, גיט!... ס'איז מלחמה-צייט.

ער האָט געקוקט, ווי זי האָט געשמאק איינגעביסן;
-- אפשר צום ערשטן מאָל טראכט איך, אז די מלחמה
האָט אויך איר גוטע זייט, האָט ער געזאָגט.

— אָ, לאָמיר פֿון דעם נישט רעדן! דאָס איז אזוי שרעקלעך!
— יאָ, האָט ער מיט התפעלות געזאָגט, מיר וועלן דערפֿון
קיינמאָל נישט רעדן.

(די שטימונג האָט זיך תיכף אויסגעלייטערט)
— קוקט נאָר אָן די וורובלעס, האָט זי געזאָגט, וואָס
באדן זיך.

(זי האָט געהיזן אויף די פייגל, וואָס האָבן געמאכט
זייער טואלעט ביים ראנד פֿון פאנטאן).

— אָבער דאמאָלס, אין יענעם אָוונט (ער האָט ווייטער
געטראכט זיינס), אין יענעם אָוונט, אין מעטראָ, זאָגט, האָט
איר מיך הייסט דאָס געזען?
— געוויס.

— אָבער איר האָט דאָך להיטוּסין אין מיין זייט נישט
געקוקט, איר זייט די גאנצע צייט געווען אויסגעדרייט אין
א אנדער זייט! ... אָט, ווי איצטער...
(ער האָט זי געזען אין פראָפּיל, ווי זי שלינגט איר
ברויט, קוקנדיק שפּאַטיש פאר זיך).

— גיט אויף מיר א קוק! ... וואָס זעט איר דאָרט?
זי האָט נישט אויסגעדרייט דעם קאָפּ, ער האָט אָנגע-
נומען איר רעכטע האנט, וואו די איינגעריסענע הענטשקע
האָט אנטפּלעקט דעם שפיץ פֿון איר ווייזפינגער.

— אויף וואָס קוקט איר?
— אויף איך, וואָס איר באקוקט מיין הענטשקע... איר
וויילט זי נאָך מער צערייסן?
(ער האָט, אצעשטרייטער, געהאלטן אין איין פארבריי-
טערן די עפענונג).

— יאָ, אנטשולדיקט! ... אָבער איר זעט דען?
זי האָט נישט געענטפערט; אָבער אין שפּאַטישן פראָפּיל
האָט ער געזען אוינקל פֿון איר לאַכנדיקן אויג.

— א, כּיטרע!
— ס'איז זייער פשוט, אלע טוען אזוי.
— איך וואָלט עס נישט געקענט.

— פרוווט! ... איר שיקלסט.
 — כ'וואָלסט קיינמאָל נישט געקענט. כדי צו זען, מוז
 איך קוקן גלייך, אָן פאס, נאריש.
 — אָבער ניין, נישט אזוי נאריש.
 — ענדלעך זע איך אייערע אויגן.
 זיי האָבן זיך אָנגעקוקט, ליב שמייכלענדיק;
 — ווי הייסט איר?
 — ליציע.
 — ווי שיין, שיין ווי דער טאָג!
 — און איר?
 — פיער... א גאנץ געוויינטלעכער נאָמען.
 — א וואוילער נאָמען, מיט לויטערע און ערלעכע אויגן.
 — ווי מיינע.
 — לויטערע, יא, דאָס זענען זיי.
 — דאָס איז דערפאר, וואָס זיי קוקן אויף ליציען.
 — ליציע!.. מ'זאָגט: „פרייליין“.
 — ניין.
 — ניין?
 (ער האָט געשאַקלט מיטן קאָפּ).
 — איר זייט נישט קיין „פרייליין“. איר זייט ליציע און
 איך בין פיער.
 זיי האָבן זיך געהאלטן פאר די הענט. און נישט קוקנדיק
 איינער אויפן צווייטן, די אויגן פארזונקען אין דער ליבער
 בלויקייט פון הימל, צווישן די צווייגן פון די נאקעטע ביימער,
 האָבן זיי געשוויגן. דורך זייערע הענט האָט דער שטראַט פון
 זייערע מחשבות זיך צענויפגעגאָסן.
 זי האָט געזאָגט:
 — יענעם אָונט האָבן מיר ביידע מורא געהאט.
 — יא, האָט ער געזאָגט, ס'איז געווען גוט.
 (שפעטער ערשט האָבן זיי געשמייכלט דערפון, וואָס
 איינער האָט אויסגעדריקט דעם צווייטנס מחשבה).

די האָט ארויסגעריטן איר האנט, און פלוצלינג אויפ-
 געהויבן זיך, הערנדיק דעם זיינער קלינגען.
 — אך, כ'האָב מער קיין צייט נישט...
 זיי זענען געגאנגען זאלבענאנד, מיט דעם קליינעם לויף-
 טריט, וואָס פאריזערינגס קענען אזוי שייך; זעענדיק זיי טרעטן,
 פילט מען נישט די גיכקייט, אזוי פריי מאכן זיי עס.
 — איר גייט אָפּט דאָ אדורך?
 — יעדן טאָג, אָבער אָפּטער פון יענער זייט טעראסע.
 זוי האָט אָנגעוויזן אויף דעם גאַרטן, אויף די וואַטאָ-ביימער
 כ'קום פון מזויי. (ער האָט א קוק געטון אויפן צייכן-העפט
 אונטער איר אָרעם).
 — איר זייט מאלערין? האָט ער געפרעגט.
 — ניין, האָט זי פארריכט, דאָס איז צו א גרויס וואָרט,
 א קליינע שמירערין.
 — פון פארגעניגן וועגן?
 — אָ, ניין! פון געלט וועגן.
 — אזוי!
 — דאָס איז געמיין, נישט אמת? פארנעמען זיך מיט
 קונסט צוליב געלט!
 — ס'איז וואונדערבאר, ווי קאָן מען דאָס פארדינען געלט,
 נישט קענענדיק מאַלן.
 — דאָס איז עס טאקע. איך וועל אייך דאָס אן אנדערש-
 מאַל דערקלערן.
 — אן אנדערשמאַל, וועט מען ווידער איבערבייסן ביים
 פאנטאָן.
 — מע וועט זען, — אויב ס'וועט זיין א שיינער וועסער.
 — אָבער איר וועט קומען פריער? נישט אמת?... זאָגט...
 לוציפ... (זיי זענען צוגעקומען צו דער סטאציע. זי איז ארויפ-
 געשפרינגען אויפן טרעפל פון טראם).
 — ענטפערט, זאָגט מיין ליכטיקע קליינע...
 זי האָט נישט געענטפערט, נאָר אז דער טראם האָט
 געפירט, האָט זי מיט די ברעמען געוונקען יאָ, און אויף

אירע ליפן האָט ער איבערגעליינט, הגם זי האָט עס נישט
געזאָגט; „יאָ, פיער“. און ביידע האָבן אוועקגייענדיק געטראכט
— מאַדנע, ווי די מענטשן זעען דאָס אויס צופרידן
היינטיקן אָונט.

און זיי האָבן געשמייכלט, נישט וועלנדיק זיך אָפגעבן
א חשבון פון דעם, וואָס איז פאָרגעקומען. זיי האָבן נאָר גע-
וואוסט, אז זיי האָבן עפעס פארמאָגט, עס געהאט, אז ס'איז
געווען אין זיי. וואָס? גאָרנישט — זיי זענען רייכער געוואָרן.
היינטיקן אָונט. אהיימקומענדיק, האָבן זיי זיך אָנגעקוקט אין
שפיגל ווי מ'קוקט אָן א פריינט, מיט פארליבטע אויגן. זיי
האָבן צו זיך געזאָגט: „זיין, איר בליק האָט אויף דיר גערוט“.
זיי האָבן זיך פרי געלייגט, מידע. פון וואָס? פון תענוג
אויסטוענדיק זיך, האָבן זיי געקלערט.

— זיי גוט עס איז, וואָס ס'איז פאראן אַ מאָרגן..

מאָרגן! ... די, וואָס וועלן קומען נאָך אונז, וועלן זיך
קוים קאָנען פאַרשטעלן, וויפיל שטומען יאוש און גרענעצלאָזן
טרויער דאָס דאָזיקע וואָרט האָט ארויסגערוּפן אין פערטן
יאָר פון דער מלחמה... אזא מידיקייט! האָפענונגען האָבן שוין
אזוי פיל מאָל אָפגענארט! הונדערטער מאָרגנס זענען געקומען
און פארשוואונדן, ענלעכע צום היינט און נעכטן, אלע גלייך
פארמשפטע צו ווארטן און צו נישט ווערן, צו ווארטן זיין
נישט ווערן. די צייט האָט זיך אָפגעשטעלט. דאָס יאָר איז
געווען ווי דער טייך סטיקס, וואָס נעמט פעסט ארום דאָס
לעבן מיט זיינע פעטע שווארצע וואסערן, מיט זיינע חושכדיקע
פאליעס, וואָס זעען אויס ווי פארגליווערטע מאָרגן? מאָרגן
איז געשטאַרבן.

אָבער אין די הערצער פון די צוויי קינדער איז דער
מאָרגן אויפגעשטאנען תחית המתים.

דער מאָרגן האָט זיי ווידער געזען זיצן נעבן פאָנטאן.
און אזוי אלע ווייטערדיקע מאָרגנס. דאָס שיינע וועטער איז
זיי בייגעשטאנען אין זייערע קורצע צוזאמענטרעפן, אָבער זיי
זענען מיט יעדן טאָג געוואָרן ווייניקער קורץ. יעדער האָט
מיטגעבראכט זיין אָנבייסן, און הנאה געהאט פונם שותפות.
פיער האָט איצטער שוין געווארט ביי דער טיר פון מוזיי. ער
האָט געוואָלט זען אירע ווערק. און זי, וואָס האָט פלל מיט
זיי נישט שטאַלצירט, האָט זיך לאנג נישט געלאָזט בעטן זיי
צו ווייזן. דאָס זענען געווען מיניאטור-רעפראָדוקציעס פון
בארימטע בילדער, אָדער פראגענטן פון בילדער, א גרופע,

א פיגור, א ביוסט. נישט אָן געשמאק איפן ערשטן קוק, אָבער געמאכט זייער אויף גיך. דאָ און דאָרט שיינע, גוט אויסגע- פירטע ערטער; אָבער דערנעבן אומפּינקטלעכקייטן ווי פון א תלמיד, וואָס באווייזן נישט נאָר א עלעמענטארן אומוויסן, נאָר אויך א פּוילשטענדיקע גלייכגילטיקייט צו דעם, ווי אנדערע וועלן שאצן די ארבעט. „מילא! ס'איז אזוי אויך גוט...“ לוציע האָט אָנגערופן די נעמען פון די רעפּראָדוצירטע ביל- דער. פיער האָט זיי גוט געקענט. ער האָט זיך געקרוימט, געהאט צער. לוציע האָט געזען, אז ער איז אומצופרידן. אָבער זי האָט געהאט מוט אים אלץ צו ווייזן — און נאָך דאָס... פאן! וואָס זי האָט געהאלטן פאר דאָס ערגסטע! זי האָט שפּאַ- טיש געשמייכלט, וואָס מ'האָט געקענט נעמען אזוי גוט אויף פיערס השבון ווי אויף איר אייגענעם. אָבער זי האָט נישט ארויסגעוויזן קיין סימן פון פארדרוס. פיער האָט פארביסן די ליפן, כדי נישט צו רעדן. אָבער סוף פל סוף איז עס שוין געווען צופיל. זי האָט אים געוויזן א ראפאעלישע קאָפּיע פון פלאָרענצער בילדער-מוזיי.

— אָבער ס'זענען דאָך גאָר אנדערע פארבן! האָט ער געזאָגט.

— א, זייער מעגלעך! האָט זי געזאָגט; איך האָב דאָס בילד נישט געזען, כ'האָב קאָפּירט פון א פּאָטאָגראפיע.

— און מ'זאָגט אייך גאָרנישט דערױף?

— ווער? די קליענטן? זיי האָבן דאָס בילד אויך נישט געזען, אזוי גוט ווי איך... און ווען אפילו זיי וואָלטן עס געזען, קוקן זיי זיך נישט צו אזוי שטארק! רויט, גריין, בלוין, זיי זעען נישט מער ווי פייער-קאָלירן... אָפט האָב איך א פארביקן מאָדעל, אין איך בייט אלליין די קאָלירן... אָט, למשל, דאָס... (א מלאך פון מוריילאָ).

— איר געפינט, אז אזוי איז בעסער?

— ניין, נאָר דאָס וויילט מיך... און ס'איז באקוועמער אויך... און מיר איז גאנץ גלייך. דאָס וויכטיקסטע איז, אבי מ'קאָן פארקויפן...

נאָך אָט דער באַרימערִי האָט זי אָפּגעהאַקט, צוגענומען
ביי אים די מאַלערייען און אויסגעשאָסן מיט א געלעכטער:
— נו, וואָס? ס'איז נאָך ערגער, ווי איר האָט זיך פאַר-
געשטעלט?

ער האָט מיט פאַרדרוס געענטפערט:
— אָבער פאַרוואָס, פאַרוואָס טוט איר דאָס?
מיט א גוטן שמייכל, פיל מוטערלעכער איראַניע, האָט
זי געקוקט אויף זיין טרויעריקן פנים: פאַר דעם ליבן קליי-
נעם בורזשוי איז אלץ אזוי לייכט אין לעבן און ער פאַר-
טראכט זיך גישט, אז מ'מוז גיין אויף הנחות, כּדי...

ער האָט איבערגעזען זיין פראגע:
— פאַרוואָס? זאָגט פאַרוואָס?
(ער האָט זיך געשעמט, גלייך ער וואָלט געווען דער
שמירער... גוטער, וואוילער יונג! זי וואָלט אים גערן ארומגע-
נומען... געקושט... אין שטערן).

זי האָט שטיל געענטפערט:
— כּדי צו קענען לעבן.
ער איז געווען איבעראשט. דערפון האָט ער גאָר נישט
געטראכט.

— ס'איז קאָמפּליצירט ס'לעבן, האָט זי ווייטער געזאָגט,
האַלב אין שפּאַס. קודם פל דאַרף מען עסן. און עסן יעדן
טאָג. ערשט האָסטו אָפּגעגעסן אין אָוונט. און אויף מאָרגן
מוז מען שוין פונסניי עסן. און מ'דאַרף זיך אָנטון. אָנטון
אינגאַנצן, דעם גוף, קאָפּ, הענט, פיס. און דאָס קאָסט א סך!
און פאַר אלץ מוז מען צאָלן. לעבן הייסט — צאָלן.

איצט ערשט האָט ער באַמערקט דאָס, וואָס ער האָט
פון ליבע קורצזיכטיקייט פריער ארויסגעלאָזט פון אויג: דאָס
באַשיידנע, ערטערווייז אויסגעצופטע פוטערל, די אביכל שוין
אָפּגענוצטע שוך, סימנים פון נויט, וואָס די איינגעבויענע
עלעגאַנץ פון א קליינער פאַריזערין פאַרשטעלט, און זיין האַרץ
האָט אים פאַרקלעמט.

— שױבֿ זשע וואָלט איך נישט געקענט, וואָלט איך אייך
נישט געקענט העלפֿן?

זי האָט זיך אביסל אָפּגערוקט און פאררויטלט:

— ניין, ניין, האָט זי געזאָגט אויפֿגערעגט, ס'איז גאָר
קיין פראגע נישט... קיינמאָל נישט... כ'דארף נישט...

— אָבער איך וואָלט אזוי גליקלעך געווען!

— ניין, לאָמיר נישט רעדן דערפֿון! ... אָדער מיר'ן
ווערן אויס פריינט...

— היינט עס, זענען מיר נאָך פריינט?

— יאָ. ס'היינט, אויב איר זענט עס נאָך, נאָכדעם ווי

איר האָט זיך אזויפיל שמירעכץ אָנגעזען.

— אָבער זיכער! אין דעם זייט איר דאָך נישט שולדיק!

— אָבער איר האָט צער דערפֿון?

— אָ יאָ!

זי האָט געלאַכט פון הנאה.

— דערפֿון לאַכט איר? איר שלעכטע?

— ניין, דאָס איז נישט שלעכטיקייט. איר פארשטייט

נישט.

— וואָס זשע דען לאַכט איר?

— כ'וועל עס אייך נישט זאָגן.

(זי האָט געטראַכט: „ליבער מיינער, ווי איידל דו ביסט

אז דו ליידיסט דערפֿון, וואָס איך האָב שלעכט אָנגעמאַלט א
פאָר בילדלעך!“)

און זי האָט געזאָגט:

— איר זייט א גוטער, א דאנק.

ער האָט זי פארוואונדערט אָנגעקוקט).

— פרוווט זיך נישט צו וועלן פארשטיין, האָט זי גע-

זאָגט, א קלאַפ טוענדיק אים לייכט איבער דער האנט... לאָמיר
רעדן וועגן עפעס אנדערש...

— אָבער... נאָך איין וואָרט... כ'וואָלט זייער געוואָלט

וויסן... זאָגט מיר (איר דארפט זיך נישט באַליידיקן)... אפשר
זייט איר איצט אביסל געענגט?...

- ניין, ניין, כ'האָב אזוי געזאָגט, ווייל מיר האָבן גע-
 האט אמאָל שלעכטע צייטן. אָבער איצט איז בעסער. די
 מאמע האָט געקריגן א שטעלע, וואו מ'צאָלט גוט.
 - אייער מוטער ארבעט?
 - יאָ, אין א אמוניציע-פאבריק. זי פארדינט צוועלף
 פראנק א טאָג. דאָס איז א אוצרו!
 - אין א פאבריק! א מלחמה-פאבריק!
 - יאָ.
 - אָבער דאָס איז דאָך שרעקלעך.
 - נו, מ'נעמט, וואָס ס'לאָזט זיך.
 - לוציע, אָבער ווען מ'וואָלט אייך פאָרגעלייגט? ...
 - איר זעט דאָך, איך שמיר... איצט זעט איר, אז איך
 בין גערעכט, וואָס איך מאָל אויף צו פארקויפן!
 - אָבער ווען מ'וואָלט באדאפט פארדינען, און קיין
 אנדער ארבעט, ווי אין א פאבריק פון גראנאטן וואָלט נישט
 געווען, וואָלט איר געגאנגען אהין?
 - אז מ'וואָלט באדארפט פארדינען, און קיין אנדער
 אָרט וואָלט נישט געווען... נו, געוויס! כ'וואָלט געלאָפן אהין!
 - לוציע, טראכט איר גאָר נישט וועגן דעם, וואָס
 מ'מאכט. דאָרט, אין אָט די פאבריק?
 - ניין, איך טראכט נישט דערפון.
 - דאָס אלץ, וואָס פארשאפט ליידין און טויט, וואָס
 צעשטערט, פארברענט, וואָס פייניקט לעבעדיקע באשעפענישן
 ווי איר, ווי איך...
 זי האָט ארויפגעלייגט די האנט אויפן מויל, ווייזנדיק
 אים, ער זאָל שווייגן.
 - איך ווייס, איך ווייס דאָס אלץ, אָבער כ'ווייל דערפון
 נישט טראכטן.
 - איר ווילט דערפון נישט טראכטן?
 - ניין, האָט זי געזאָגט.
 - און אין א וויילע ארום:
 - מ'דארף לעבן... אז מ'טראכט, לעבט מען נישט מער...

איך וויל לעבן, כ'וויל לעבן. און אויב מען צווינגט מיך, כדי
כ'זאל קענען לעבן, צו טון דאָס אָדער יענץ, וועל איך זיך
גיין דאָהן דערפאר? עס גייט מיך נישט אָן. נישט איך וויל
דאָס. אויב ס'איז שלעכט, בין איך דערין נישט שולדיק. דאָס
וואָס איך וויל, איז נישט שלעכט.

— וואָס אזוינס ווילט איר דען?

— כ'וויל קודם פל לעבן.

— איר האָט ליב ס'לעבן?

— אוודאי. בין איך נישט גערעכט?

— א, יא! ס'איז דאָך אזוי גוט, וואָס איר לעבט!

— און איר, האָט דאָס לעבן נישט ליב?

— איך האָב עס נישט געליבט, ביז...

— ביז?

(די פראגע האָט נישט באדארפט קיין ענטפער. זיי האָבן

ביידע דעם ענטפער געוואוסט).

און פיער, טראכטנדיק ווייטער דאָס זייניקע:

— איר האָט געזאָגט: „קודם כל“... „כ'וויל קודם כל

לעבן“... און וואָס ווייטער? וואָס ווילט איר נאָך?

— כ'ווייס נישט.

— איר וויסט יאָ...

— איר זייט זייער נישט דיסקרעט.

— יאָ, זייער.

— כ'שעם זיך עס אייך צו זאָגן...

— זאָגט זשע מיר אויפן אויער... קיינער וועט נישט הערן.

זי האט געשמייכלט:

— כ'וואָלט געוואָלט... (זי האָט זיך געקווענקלט), כ'וואָלט

געוואָלט אביסלע גליק.

(זיי זענען געזעסן גאָר נאָנט צווישן זיך).

זי האָט ווייטער גערעדט.

— שוין זשע איז דאָס צופיל פארלאנגט? מ'האָט מיר

אָפט געזאָגט, אז דאָס איז עגאָאיזם. און איך, איך האָב מיר

אסך מאָל געזאָגט: „אויף וואָס זשע האָט מען יאָ רעכט?..."

ווען מ'זעט ארום זיך אזויפיל אומגליק, אזויפיל יסורים, וואגט מען נישט מער צו פאָדערן... אָבער מיין הארץ פאָדערט פאָרט און שרייט: „כ'האָב רעכט, כ'האָב רעכט אויף א קליין ביסעלע גליק...“ וואָגט מיר אָפּן: איז דאָס עגאָאיזם? האַלט איר דאָס פאַר שלעכט?

ער האָט געהאט אויף איר אָן א שיעור רהמנות. דער דאָזיקער געשריי פון הארצן, דער קליינער, נאָאיווער געשריי האָט אים טיף גערירט, טרערן האָבן זיך אים אין די אויגן געשטעלט. זיצנדיק צוזאמען, אָנגעלעבט איינער אָן צווייטן, האָבן זיי געפילט די ווארעמקייט פון זייערע פיס. ער האָט זיך געוואָלט אויסדרייען און זי ארומנעמען. נאָר ר'האַט זיך נישט געוואגט צו רירן, מורא האָבנדיק, אז ער וועט זיך מער נישט קאָנען באהערשן. זיי האָבן אומבאוועגלעך געקוקט פאר זיך, אויף די שפיץ פיס. זייער גיך, שטיל און הייס, נישט רירנדיק פמעט מיט די ליפן, האָט ער געזאָגט:

— אָ, מיין ליבע, טייערע! הארץ מיינס! כ'וואָלט גע-
וואָלט דינע קליינע פיס האַלטן אין מיינע הענט, אויף מיינע
ליפן, זיך אינגאנצן איינשלינגען...

אָן א ריר, זייער גיך און זייער שטיל, ווי ער, האָט זי
געזאָגט מיט א ציטער אין דער שטים:

— ביזסט משוגע! ... שטיל! ... איך בעט דיך! ...

אן עלטערער שפאצירער איז פארבייגעגאנגען, זיי האָבן
געפילט, ווי זייערע קערפער צעגייען פון ליבע...

קינער איז אין דער אלעע שוין מער נישט געווען.
א צעקודליטער וורובעל האָט זיך געגראבלט אין זאמד. דער
פאָנטאן האָט געטריפט זיינע דורכזיכטיקע טראָפנדלעך. אומ-
דרייסט האָבן זיי אויסגעקירעוועט די פנימער איינער צום אנ-
דערן. און קוים האָבן זיך זייערע בליקן געטראָפן, האָבן זייערע
ליפן איילנדיק און דערשראָקן זיך באהאפטן, און באלד זיך
ווידער צעגאנגען. לוציע האָט זיך אויפגעהויבן, פדי אוועק-
צוגיין. ער איז אויך אויפגעשטאנען, זי האָט צו אים גע-
זאָגט: „בלייבט“.

זיי האָבן נישט געוואגט זיך מער אנצוקוקן. פיער האָט
געמורמלט:
— לוציע... דאָס קליינע ביסעלע... דאָס קליינע ביסעלע
גליק... זאָגט, איצט האָבן מיר עס!

דער וועטער האט געשטערט זייערע סעודות ביים פאנטאן מיט די וורבלעס. א נעפל האָט פארשטעלט די פעברואר זון. אָבער ער האָט נישט געקענט פארלעשן די זון, וואָס זיי האָבן, אין הארצן געטראגן. זאָל זיין וואָסער וועטער ס'ווייל: קאלט ווארם, רעגן, ווינטער, שניי אָדער זון! ס'וועט תמיד זיין גוט! ס'וועט נאָך ווערן בעסער. ווייל ווען דאָס גליק האלט אין וואקסן, איז דער היינט דער בעסטער טאָג.

דער נעפל האָט זיי געגעבן א גוטן אויסרייד זיך מער אויף א גאנצן טייל פון טאָג נישט צו שיידן. און ער האָט זיי געשיצט פאר זייטיקע אויגן. פיער פלעגט יעדן פרימאָרגן זי גיין אָפּווארטן ביים טראמוויי און זי באגלייט אין אירע שפא-צירן איבער פאריז. ער פלעגט אויפשטעלן דעם קאָלנער פון זיין מאנטל. און זי פלעגט טראָגן אַ פוטערן היטעלע, א באָא, שטיף ארום האלז פארבונדן, און אַ געדיכטן וואל, אונטער וועלכן אירע בולטע ליפן האָבן געבילדעט א קליינעם עיגול. אָבער דער בעסטער שלייער איז געווען פאר זיי דער גע-דיכטער נעץ פון פייכטן נעפל. ער איז געווען ווי אש גרוי, געדיכט, מיט געלע פאספארדורכשיינען. מ'האָט אויף צען טריט ווייט נישט געזען. וואָס מער מ'איז אריין אין די אלטע גאסן, וואָס ציען זיך גראַדליניק צו דער סענע צו, איז דער נעפל אלץ געוואָרן געדיכטער. פריינטלעכער נעפל, אויף דיינע

געפרוירענע לייפעכער הויזערט דער טרוים און צאפלט פאר
תענוג! זיי האָבן זיך געפילט ווי א מאַנדל אין אַ פרוכט-
קערעלע, ווי א פלאם אין א פארמאכטער לאמטער. פיער האָט
געדריקט לוציעס לינקן אָרעם. זיי זענען געווען ביידע פמעט
פון זעלבן וואקס, — לוציע א ביסל גרעסער פון אים, און האָט
שטיל געצוויטשערט; זיי זענען געגאנגען מיט גלייכע טריט
פנים ביי פנים: ער האָט אזוי געוואָלט קושן דעם פייכטן
עיגול אונטערן שלייער.

זי פלעגט גיין צום הענדלער מיט „פאלשע אנטיקן“,
וואָס פלעגט ביי איר באשטעלן אירע שמיר-בידלעך. זיי
פלעגן זיך קיינמאָל נישט איינן, אָן א באזונדערער פונה (אזוי,
לפחות, האָבן זיי געגלייבט), און שטענדיק אָנגעלייגט א סך
וועג, ארויפּווארפנדיק דאָס בלאַנדזשען אויפן חשבון פון נעפל.
ווען זיי פלעגן אָבער דאָך, נאָך אלע באמיאונגען דעם וועג
צו פארשליעפן, אָנקומען צום ציל, פלעגט פיער בלייבן שטיין
פונדעררווייטנס, און זי פלעגט אריינגיין אין געשעפט. ער
פלעגט ווארטן ביים עק גאס, ווארטן לאנג, און ס'פלעגט אים
נישט זיין ווארעם; ער האָט אָבער געהאט הנאה פון ווארטן,
פונם ביסל פריין, ווייל ס'איז אלץ געווען פון אירט וועגן.
ענדלעך פלעגט זי ארויסקומען, שמייכלענדיק צוליפן צו
אים און נאָכפרעגן, צי ער איז אמאָל נישט געפרוירן געוואָרן.
ער פלעגט שוין אין אירע אויגן דערקענען, ווען זי האָט גע-
האט דערפאָלג און פלעגט זיך מיט איר מיטפרייען, גלייך ווי
ער וואָלט דאָס געלט פארדינט. אָבער מייסטנס פלעגט זי
ארויסקומען מיט ליידיקע הענט; זי וועט מווען צוויי-דריי מאָל
אהערקומען צו קריגן דעם לויין. און נאָך אַ גליק, וואָס מ'האָט
זיך נישט אָפגעזאָגט אָנצונעמען די ארבעט! היינט, למשל, האָט
מען איר געמאכט א בייזע סצענע איבער א מיניאטור פון
א מלחמה-געפאָלענעם, וועלכן זי האָט לויט א פאָטאָגראפיע
געמאָלט און האָט אים אין די אויגן קיינמאָל נישט געזען. די
פאמיליע איז געווען באליידיקט, וואָס זי האָט נישט צוגעטראָפן
די פארב פון די אויגן און די האָר. האָט זי געמוזט איבער-

מאכן זי איז געווען אויפגעלייגט, געזען בלויז די קאָמישע זייט פון די אלע געשעענישן, און האָט מוטיק פון זיי גע-לאכט. אָבער פיער האָט נישט געלאכט, ער איז געווען אויסער זיך. — קרעטינען, דרייפאכע קרעטינען !

אז לוציע פלעגט אים ווייזן די פאָטאָגראַפיעס, וועלכע זי דארף פארביק איבערקאָפירן, פלעגט ער אויפקאָכן פון אויפריצונגן—(אך, ווי זי האָט הנאה געהאט פון זיין קאָמישן פעס!)— פון די אומזיניקע, אין א פייערלעכן שמיכל פאר-גליווערטע קעפ. אז לוציעס ליבע אויגן זאָלן זיך אַנשטרענגען אָפצושפילען אין אירע הענט—אָפצושייכענען די בילדער פון אָט די מיאוסע צורות, איז אים אויסגעקומען ווי א פראָפא-נאציע. ניין, דאָס רעגט צופיל אויף! איז שוין גלייכער מוזי-קאָפיעס! אָבער ס'איז נישט געווען וואָס צו רעכענען אויף זיי. די מוזייען האָבן זיך פארמאכט און קיין קונים איז נישט געווען. ס'איז נישט געווען מער דער סעזאָן אויף מאדאָנעס און מלאכים, נאָר אויף מיליטער-לייט. יעדע משפחה האָט זיך געהאט אירן א טויטן אָדער לעבעדיקן, אָפטער א טויטן, וואָס זי האָט געוואָלט פארייביקן זיינע שטריכן. די רייכערע האָבן געוואָלט— אין פארבן; א גאנץ גוט באַאַלטע, אָבער אלץ זעלטענערע ארבעט; האָט מען נישט געטאָרט דורכלאָזן. און אז דאָס האָט אויסגעפעלט, איז אויסגעקומען צייטווייליק זיך פארנעמען מיט פארגרעסערן פאָטאָגראַפיעס. פאר שפאָט ביליקע פרייזן.

ס'איז געווען אלזאָ קלאָר, אז זי האָט נישט מער וואָס צו קומען קיין פאריז און פאריזען זיך דאָ טעג גאנצע. קיין מוזי-קאָפיעס איז מער נישט געווען; זי האָט מער נישט בא-דארפט ווי קומען אין געשעפט, נעמען און אפברענגען די באשטעלונגען יעדן צווייטן, דריטן טאָג; די ארבעט האָט זי געקענט אויספירן אין שטוב. אָבער דאָס האָט נישט געשמעקט נישט אים, נישט איר. און נישט געקוקט אויף די נייע געענ-דערטע אומשטענדן, האָבן זיי ווייטער ארום געבלאָנדושעט איבער די גאסן און נישט געקענט פועלן ביי זיך גיין צו דער סטאציע.

אז זיי פלעגן ווערן מיד און אדורכגעפרוירן פון נעפל,
 פלעגן זיי אריינגיין אין א קירך, דאָרט פלעגן זיי זיצנדיק
 אין א ווינקל שמועסן שטייל וועגן קלייניקייטן פון זייער לעבן
 און קוקן אויף די פענסטערשויבן. פון צייט צו צייט פלעגן
 זיי שטייל ווערן; און זייערע נשמות, באפרייטע פון ווערטער
 (נישט דער זינען פון די ווערטער איז זיי אָנגעגאנגען, נאָר
 זייער לעבנס-אָטעם, וואָס איז געווען ווי די פארבאָרגענע צו-
 רירן פון צאפֿלענדיקע שפירפעדעס). האָבן געפירט אן אנדערן
 מצור וויכטיקן און טיפערן שמועס. די געמעלן פון די שויבן,
 די שאַטנס פון די קאָלאָנעס, דער געמורמל פון די פסאלמען
 האָבן זיך אויסגעמישט אין זייער טרוים, געוועקט לעבנס-
 טרויער, וואָס זיי האָבן גערן געוואָלט פארגעסן, און א טרייס-
 טנדיקע בענקעניש נאָך דער אוימענדלעכקייט. ס'איז שוין גע-
 ווען ערף א זייגער, און נאָך האָט א געלבלעכע האלב-טונקל-
 קייט, ווי בוימל אין א הייליקער מנורה, אויסגעפילט די קירך.
 פונדערהויך פון ערגעץ ווייט זענען דערגאנגען וואונדערלעכע
 אָפשיינען, מאטער פורפור פון א שויב, רויטער פלעק אויף
 פינאָעט, פאָרמלאָוע געזיכטער איינגעפאסט אין שווארצע רא-
 מען. און די ליכטיקייט האָט ווי דורכגעשניטן די חשכות פון
 דער נאכט, גלייך א פלוטיקנדיקע וואונד...

מיטאמאָל האָט ליציע געפרעגט:

— צי האָט מען אייך צוגענומען?

ער האָט גלייך פארשטאנען, ווייל אין דער שטייליקייט

האָט ער וועגן זעלבן געטראכט.

— יא, האָט ער געזאָגט. מ'דארף דערפון נישט רעדן.

— איין וואָרט נאָר. זאָגט מיר, ווען?

ער האָט איר געזאָגט.

— אין זעקס חדשים ארום!

זי האָט אָפגעזיפצט.

ער האָט געזאָגט.

— מ'דארף דערפון נישט טראכטן, צו וואָס?

און זי האָט געענטפערט.

— יא, צוואָס?

זיי האָבן איבערגעכאפט דעם אָטעם, פדי פאריאָגן אָט דעם געדאנק, און דערנאָך מוטיק (אָדער אפשר „מיט שרעק“?) זאָל זאָגן ווער עס ווייכט, וואו אמתער מוט איז!) באמיט זיך צו רעדן וועגן עפעס אנדערש, וועגן דעם פינקלען פון די ליכט אין דער מנורה. וועגן שפילנדיקן אָרגל, וועגן שמש, וואָס איז פארבייגעגאנגען, וועגן „סיווריון-זעקל“ — לוציעס האנטביי-טעלע, אין וועלכן פיערס אומדיטקרעטע פינגער האָבן ארומ-שפאצירט. זיי האָבן זיך באמיט צו פארנעמען מיט קלייני-קייטן. קיינער פון זיי האָט אפילו נישט דערלאָזט דעם געדאנק, אז מ'קאָן זיך פרווון אויסמיידן דעם גורל, וואָס וויל זיי צע-שיידן. אנטקעגנשטעלן זיך דער מלחמה, דעם אלגעמיינעם שטרעם — דאָס איז דאָך, ווי וועלן אונטערהייבן די קירך אי-בער זייער קאָפּ. דער איינציקער אויסגאנג איז — פארגעסן, פארגעסן ביז דער לעצטער רגע, גלייבנדיק טיף אין זיך, אז די רגע וועט קיינמאָל נישט קומען. און ביז דאן, — זיין גליקלעך.

ארויסגייענדיק און שמועסנדיק, האָט זי אים א צי געטון ביים אָרעם, א קוק צו טון אויף א וויטרינע, נעבן וועלכער זיי זענען פארביי. א שיך געשעפט. ער האָט געזען, ווי זי האט מיט איר בליק ליבלעך געגלעט א פאר פיינע לעדערנע הויך פארשנירטע שיך.

— שיינע! האָט ער געזאָגט.

זי האָט געענטפערט:

— פּרעכטיקע! ווי ליבע!

ער האָט געלאכט פון דעם אויסדרוק, זי האָט מיטגע-

לאכט.

— וועלן זיי נישט זיין צו גרויס?

— ניין, ריכטיק אין דער מאָס.

— אפשר זאָל מען זיי קויפן?

זי האָט אים געדריקט דעם אָרעם אין אוועקגעשלאַעפּט.

פדי זיך אָפצויריסן פון די שיך.

- מדארף זיין רייך. (זי האָט אונטערגעברומט דעם מאָ-
טיוו Dansons la capucine). נישט פאר אונז.
- פארוואָס נישט? שלומפערל האָט דאָך אמאָל אָנגעטון..
- אין יענע צייטן האָבן פייעס געלעבט נאָך.
- און אין אונזערע צייטן לעבן נאָך פארליבטע.
- זי האָט אונטערגעזונגען:
- ניין, ניין, ניין, מיין קליינער פריינט!
- פארוואָס נישט, אויב מיר זענען פריינט?
- טאקע דעריבער.
- דעריבער?
- יאָ. ווייל מ'קען נישט אָננעמען קיין מתנות פון א פריינט.
- אלזאָ, נאר פון א שוואַ?
- פון א פרעמדן גיכער; מיין סוחר, למשל, ווען ער וואָלט מיר געוואָלט געבן אן אוואנס, דער פארשאַלטענער!
- אָבער לוציע, איך האָב דאָך ס'רעכט צו מאכן ביי אייך א באשטעלונג, אויב איך וויל.
- זי האָט זיך אָפגעשטעלט און זיך צעלאכט.
- איר, א בילד ביי מיר? ניין, מיין פריינט, וואָס וועט איר טון דערמיט? איר האָט שוין א גרויסן פארדינסט דערמיט אליין, וואָס איר קוקט אויף מיין מאלעריי. כ'ווייס, אז דאָס זענען אלץ שלעכטע בילדער. זיי וועלן אייך בלייבן שטעקן אין האלז.
- ס'הויבט זיך נישט אָן! פאראן צווישן זיי גאנץ ליבע.
- און ווידער, ס'איז מיין געשמאק.
- ער האָט זיך פון נעכטן שוין געביטן!
- טאָר מען דען נישט בייטן רעב געשמאק?
- מ'טאָר ניט, אויב מ'איז פריינט.
- לוציע, מאכט מיין פאָרטרעט!
- ווי געפעלט אייך, זיין פאָרטרעט, איצט!
- כ'מיין ערנסט. כ'בין נישט ערגער פאר יענע אידיאָטן...

זי האָט אים אינסטינקטיוו געדריקט דעם אָרעם.
 — לײַבניקער!
 — וואָס האָט איר געזאָגט?
 — כ׳האָב גאַרנישט געזאָגט.
 — כ׳האָב גאנץ גוט געהערט.
 — טאָ באהאַלט׳ס פאַר אייך.
 — ניין, כ׳באהאַלט עס נישט. כ׳גיב עס אייך צוריק
 טאַפֿלט...
 לײַבניקע, לײַבניקע!... איר וועט מאכן מיין בילד, נישט
 אמת? אָפּגערעדט?
 — האָט איר א פּאָטאַגראפיע?
 — ניין, כ׳האָב נישט.
 — ווי זשע ווילט איר? כ׳קען דאָך אייך נישט מאַלן
 אויפן גאַס.
 — איר האָט מיר אמאָל געזאָגט, אז איר זענט אינ-
 דערהיים גאַנצע טעג אליין.
 — יאָ, די טעג, וואָס די מאמע איז פאַרנומען אין
 פאַבריק... אָבער כ׳האָב מורא...
 — איר האָט מורא, מ׳זאָל אונז נישט זען?
 — ניין נישט דערפאַר. מיר האָבן נישט קיין שכנים.
 — טאָ פאַרוואָס זשע האָט איר מורא?
 זי האָט נישט געענטפערט.
 זיי זענען אָנגעקומען אויפן פּלאַץ, וואו דער טראם איז.
 הגם ס׳איז ארום זיי געווען אסך אנדערע מענטשן, אָבער
 מען האָט קיינעם נישט געזען, מחמת דעם נעפֿל; ער האָט גע-
 שיצט און איזאָלירט דאָס יונגע פּאָר. זי האָט אויסגעמיטן
 זיין בליק. ער האָט אָנגענומען אירע ביידע הענט און צארט
 געזאָגט:
 — לײַבע, האָט נישט מורא...
 זי האָט אויפגעהויבן די אויגן, און זיי האָבן זיך אָנגע-
 קוקט. ס׳ארא הערלעכע אויגן זיי האָבן ביידע געהאַט!
 — כ׳האָב צו אייך צוטרוי, האָט זי געזאָגט.

און האָט פארמאכט די אויגן. זי האָט געפילט, אז זי
געהער אים.
זיי האָבן זיך אָפגעלאָזט די הענט. דער טראם האָט
גערירט. פיערס בליק האָט געפרעגט:
— וועלכן טאָג?
— מיטוואָך, האָט זי געענטפערט. קומט ארום צוויי
אזייגער...
און אָפפאָרנדיק, האָט זי צוריקגעקריגן איר שפּאַטיש
שמייכעלע; זי האָט אים איינגערזימט אויפן אויער:
— און ברענגט - מיט אייער פּאָטאָגראפיע, טאקע. כ'קען
נישט מאַלן אָן א פּאָטאָגראפיע... כ'ווייס, כ'ווייס, אז איר האָט
אזא, איר קליינער שלעכטער לץ!

אין דער פאָרשטאט מאַלאַקאַץ. גאסן קרומע, קרייצן זיך מיט ליידיקע פלעצער, וואָס גיסן זיך צענויף מיט פעלד; הינטער הילצערנע פלויטן שטייען הייזלעך פון שמאטעס-זאמלער. א גרויער כמורער הימל האָט זיך אין זיין גאנצער גרויס אויסגעשפרייט איבער דער פארבלאָזער ערד, וועלכע איז פאררזיכערט פון געדיכטן נעפל. די לופט איז פארגליי-ווערט. דאָס הויז איז געווען גרינג צו געפינען. סך הכל דריי הייזער אויף דער זייט גאס. דאָס לעצטע פון די דריי. ס'האָט נישט קיין וויזאווי. א איינשטאַקיקעס, מיט א קליינעם הויף, צוויי — דריי מאָגערע קוסטעס, א פירעקיק גרינס-גערטל אונטער שניי.

פיצור איז אריינגעקומען שטיל. דער שניי האָט פאר-שטיקט זיינע טריט. אָבער די פאָרהאנגען אין פארטער האָבן זיך א ריר געטון; און ווי ר'איז צוגעקומען צו דער טיר, האָט זי זיך געעפנט, און לוציע איז געשטאנען אויף דער שוועל. אין דעם האַלבטונקל פון אריינגאנג האָבן זיי זיך מיט א פארשטיקטן קול געזאָגט גוטמאָרגן; און זי האָט אים אריינגעפירט אין ערשטן צימער, וואָס האָט געדינט פאר א עס-צימער. דאָרט האָט זי אויך געארבעט; איר מאָלברעט איז געשטאנען ביים פענסטער. תחילת האָבן זיי נישט געוואוסט וואָס זיך צו זאָגן, זיי האָבן צופיל שוין פריער געטראכט וועגן דער באגעגעניש; קיין איינע פון די פראזן, וואָס זיי האָבן צוגעגרייט, האָט נישט געוואָלט ארויס; און זיי האָבן גערעדט שטיל, הגם ס'איז אין שטוב קיינער חוץ זיי נישט געווען. —

טאקע דערפאר. זיי זענען געזעסן א ביסל אָפּגערוקט איינער פון אנדערן, מיט אראָפּגעלֶאָזענע הענט; און ער האָט אפילו נישט אָפּגעבויגן דעם אויפגעשטעלטן קאָלנער פון מאנטל. זיי האָבן געשמועסט וועגן קאלטן וועטער און וועגן דער צייט. ווען ס'גייען אָפּ די טראמען. זיי זענען געווען אומגליקלעך, אזוי נאריש האָבן זיי זיך געפילט.

לסוף האָט זי זיך אָנגעטון א פּוּח און געפרעגט אים, צי האָט ער געבראכט די פּאָטאָגראפיעס; און ווי נאָך ער האָט זיי ארויסגענומען פון קעשענע, האָבן זיי ביידע אויפגעלעבט. די בילדער זענען געווען ווי פארמיטלער צווישן זיי ביידן בעתן שמועסן; זיי זענען שוין נישט מער אליין; ס'זענען שוין דאָ אויגן, וואָס קוקן אויף זיי, און זשענירן זיי נישט. פיער האָט געהאט דעם גוטן איינפאל מיטצוברענגען אלע זיינע פּאָטאָגראפיעס, זינט ער איז נאָך געווען א קינד פון דריי יאָר. אויף איינער האָט ער נאָך געטראָגן א קליידעלע. לויצע האָט געהאט געלאכט; זי רעדט צום בילד מיט קאָמישע צערטל-ווערטער. איז דען פאראן עפעס זיסערס פאר א פרוי, ווי צו זען א בילד פון איר ליבן, בעת ער איז נאָך א קינד געווען? זי וויגט אים אין רעיון, גיט אים די ברוסט, זי טרוימט אפילו, אז דאָס האָט זי אים אויסגעטראָגן; און חוץ דעם איז דאָך (זי האָט דאָס פארשטאנען) אזוי באקוועם צו זאָגן דעם קלייניקען דאָס, וואָס מ'קען נישט זאָגן דעם גרויסן. ווען ער האָט זי געפרעגט, וועלכע פּאָטאָגראפיע זי קלייבט אויס, האָט זי גלייך געענטפערט:

— דאָס ליבע קליינע מענטשעלע...

ווי ערנסט ער איז דאָס שוין! פּמעט מער ווי היינט. אוודאי, ווען לויצע וואָלט געוואגט (און זי האָט טאקע גע-וואגט) אָנצוקוקן צום פארגלייך דעם היינטיקן פיער, וואָלט זי אין זיינע אויגן געזען דעם אויסדרוק פון אנטציקונג און קינדערשער פרייד, וואָס איז ביי קינדער נישטאָ; ווייל די אויגן פון א קינד, א קליינעם בורזשוא אוינטער א צודעק, זענען ווי פייגעלעך אין א שטייג אָן ליכטשיין; און איצט איז די ליכט-

שיין פאראן, נישט אמת, לוציע? ער האָט פון זיין זייט גע
בעטן לוציען ווייזן אים אירע פאָטאָגראַפיעס. זי האָט געוויזן
אזעקסיעריק מיידעלע מיט א גרויסן געפלאַכטענעם צאָפּ און
מיט א קליינעם הינטעלע אויפן אָרעם. און קוקנדיק אויף זיך,
האָט זי שפּאַטיש א טראכט געטון, אז זי האָט שוין אמאָל
נישט ווייניקער הייס געליבט, ווי איצט; די גאנצע ליבע אירע
האָט זי שוין דענסטמאָל אוועקגעגעבן איר פיערן, איר הינטל:
די ליבע האָט געהערט פיערן, געווארט נאָר, ער זאָל קומען.
זי האָט אויך געוויזן א דרייצן-פערצן יעריקע פרייליין מיט
א קאָקעטישן, פרעטענציעז-אויסגעדרייטן האַלז; צום גליק האָט
זיך אין די ווינקלען פון אירע ליפן אויספאהאלטן איר שפּאַ-
טישער געלעכטער, וואָס האָט ווי געזאָגט:

— איר ווייסט, איך וויל זיך; כ'נעם זיך נישט ערנסט..

זיי האָבן זיך איצט געפילט שוין אינגאנצן פריי.
זי האָט אָנגעהויבן סקיצירן זיין בילד. אזוי ווי ער
האָט נישט געטאָרט רירן זיך, נישט ריידן, סיידן מיט די שפיץ
ליפן, האָט זי די גאנצע צייט גערעדט אליין. זי האָט זיך
אינסטינקטיוו געשראָקן פאר דער שטילקייט. און ווי ס'טרעפט
אָפּט ביי אויפריכטיקע מענטשן, וואָס האָבן שוין צו לאַנג
קנאפ גערעדט, איז זי גיך אריבער אויף צו דערציילן וועגן
אינטימע זאכן פון זיך אליין און אירע אייגענע, הגם זי
האָט לחלוטין נישט געהאט בדעה דאָס צו טון. זי האָט גע-
שטיינט הערנדיק אירע אייגענע רייד, האָט אָבער נישט גע-
קענט אויפהערן: פיערס שטילשווייגן איז געווען ווי אן אראָפּ-
בארג, איבער וועלכן דער שטראָם איז געלאָפּן...

זי האָט דערציילט וועגן איר קינדהייט אויף דער פראַ-
ווינץ. זי איז געווען פון טורען. איר מוטער, פון א גוטביר-
גערלעכער, פארמעגלעכער משפּחה, האָט זיך פארליבט אין א
פאָקסלערער, א זון פון א פערמער. די בירושוואזע פאמיליע
האָט דעם שידוך נישט געוואָלט. אָבער ביידע פארליבטע האָבן
זיך איינגעעקשנט. דאָס יונגע מיידל האָט אָפּגעווארט ביז צו
איר פוליעריקייט, צו קענען זעלבשטענדיק האנדלען. נאָך דער

התונה האָפן אירע קרובים נישט געוואָלט מער זי קענען.
דאָס יונגע פאַרפאַלק האָט אָפגעלעבט די יאָרן אין ליבע און
נױט. דער מאן האָט זיך צופיל אָנגעשטרענגט; און די קרענק
איז געקומען. די פרוי האָט דאן מוטיק גענומען אויף זיך
דעם טאָפלטן יאָך; זי האָט געהאַרעוועט פאר צווייען. אירע
עלטערן, פארעקשנטע אין זייער אָנגערירטן שטאַלץ, האָבן זיך
אָפגעזאָגט זיי ארויסצוהעלפן. דער קראנקער איז געשטאַרבן
עטלעכע חדשים פארן מלחמה-אויסברוך. און די ביידע פרויען
האָבן נישט געפרווט אָנצוקניפן באציונגען מיט דער מוטערס
משפחה. די משפחה וואָלט צוגענומען צו זיך דאָס יונגע
מיידל, ווען מען וואלט זיך געווענדט צו זיי. זיי וואָלטן די
ווענדונג באַראַכט ווי אן „על חטא“ מצד דער מוטער. נאָר!
די משפחה האָט געקאָנט ווארטן! בעסער שטיינער צו קייען!
פיער האָט געשטוינט איבער דער עקשנות פון אָט די
בירגערלעכע עלטערן. לוציע אָבער האָט עס לחלוטין נישט גע-
האלטן פאר אויסערגעוויינלעך.

— גלויבט איר נישט, או ס'איז פאראן אסך אזוינע
מענטשן? זיי זענען נישט קיין שלעכטע, ניין; כ'בין זיכער, או
מיין מאמעס עלטערן זענען נישט קיין שלעכטע; ס'איז זיי גע-
וויס אָנגעקומען שווער אונז נישט צוזאָגן: „קומט צוריק“. נאָר
זייער אייגנליבע וואָלט געווען שטארק געטראָפן. און ביי
מענטשן איז נישטאָ קיין גרעסערס פון אייגנליבע. דאָס איז
שטארקער פון אלץ. או מ'טוט זיי עפעס אן עולה, איז עס
נישט סתם אן עולה, נאָר ס'איז די עולה: אלע אנדערע
זענען אומגערעכט, אָבער זיי זענען גערעכט. און נישט זייענ-
דיק שלעכט (ניין, באמת, זיי זענען נישט שלעכט) — וועלן זיי
איין לאָזן פאר זייערע אויגן גוססן בעסער, איידער מודה זיין,
אז זיי זענען אפשר אומגערעכט. אך! זיי זענען נישט די איינ-
ציקע! ס'איז דאָ א סך אזוינע! ... זאָגט, האָב איך א טעות?
זענען זיי נישט אזוינע?

און פיער האָט זיך פארטראכט. ער איז געווען פאר'חי-
דושט. ער האָט געמוזט צוגעבן: — יאָ, אזוי זענען זיי...

ער האָט מיט אמאָל מיט אירע אויגן דערזען די גאנצע
ענגהארציקייט און וויסטע טרוקנקייט פון דעם בורזשואזן
קלאַס, צו וועלכן ער אליין געהערט. טרוקענער אויסגענוצטער
באָדן, וואָס האָט פאמעלעך אויסגעטרונקען אלע זאפטן פון
לעבן און זיי נישט באנייט, ווי די גרויסע מדבריות אין אזיע,
וואו שפעדיקע טייכן ווערן טראָפנווייז פארשוונדן אונטערן
גלעזערנעם זאמד. אפילו די, וועמען זיי ליבן פלומרשט, ליבן
זיי ווי אייגנטימער. זיי זענען זיי מקריב פאר זייער עגאָאיזם,
פאר זייער צוגעשפיצטן שטאַלץ, פאר זייער ענגן באגרעניצטן
פארשטאנד. פיער האָט אומעטיק זיך פארטראכט איבער זיינע
אייגענע עלטערן און איבער זיך אליין. ער האָט געשוויגן. די
פענסטערשיבן האָבן געציטערט פון א ווייטער הארמאטן-שי-
סעריי. און פיער, טראכטנדיק וועגן די, וואָס פאלן איצט,
האָט מיט פארביטערונג געזאָגט:

— און דאָס איז אויך זייער ווערק.

יאָ, פאר אָט דעם הייזעריקן בילדן פון די הארמאטן, פאר
דער וועלט-מלחמה, פאר דער גרויסער קאטאסטראָפּע, — טראָגט
א גרויסן טייל אחריות די פּוּסטע און באגרעניצטע בורזשואזיע
מיט איר הארץ-טרוקנקייט און אוממענטשלעכקייט. און איצטער
(אזוי מוז זיין), וועט שוין דאָס ווילדע פארזעעניש, איינמאָל
אראָפּגעלאָזן פון קייט, זיך נישט אָפּשטעלן, ביז עס וועט זיי
נישט אלעמען פארצערן.

און לוציע האָט געזאָגט! —

— ריכטיק.

ווייל זי האָט, אָן איר וויסן, נאָכגעפאָלגט פיערס גע-

דאנק.

פיער האָט אויפגעציטערט פון אָט דעם עכאָ פון זיין

אייגענעם געדאנק:

— יאָ, ריכטיק, האָט ער געזאָגט, און גערעכט אליין,

וואָס ס'וועט נישט קומען. די וועלט איז צו אלט, זי מוז, זי
מוז שטארבן.

און טרויעריק, פאריאושט, האָט לוציע נאָכגעזאָגט, מיט

אראָפגעלעָזטן קאָפּ: — יאָ.

אַ קינדערשע געזיכטער, פוילע מיט צרנסט, געפויגענע פארן בלינדן גורל! יונגע, פון דאגה צעקנייטשטע שטערנס, וואָס טראָגן אויס אוועלכע יאושדיקע געדאנקען! ...

שאַטנס האָבן זיך צעלייגט איבערן צימער. ס'איז געווען אביסל קאלט. לויצע, מיט געפרוירענע הענט, האָט אויפגעהערט ארבעטן און נישט דערלויבט פיערן צו פאקוקן די ארבעט. זיי זענען צו צום פענסטער און צוגעזען, ווי דער אָוונט פאלט צו אויף די טרויעריקע פעלדער און באוואלדטע בערג-שפיצן. די פיאָלעטע וועלדער האָבן געמאכט א האלב קרייז אויפן גרינעם מיט בלאסן גאַלדשטויב באדעקטן הימל. עפעס פון פיווי דע שאוואנס נשמה האָט געצאפלט אין דער לופט. לויציעס א פשוט וואָרט האָט געוויזן, אז זי פארשטייט די געהיימע הארמאָניע. ער האָט כמעט געשטוינט. זי אָבער האָט זיך נישט באליידיקט און געזאָגט, אז מ'קען גריילעך עפעס פילן און נישט זיין אימשטאנד עס אויסצודריקן. אויב זי צייכנט שלעכט, איז זי אין דעם נישט שולדיק. מחמת שלעכט אפשר פאר-שטאנענער שפאָרזאמקייט, האָט זי נישט פארענדיקט איר בילד-דונג אין שול פאר דעקאָראטיווער קונסט. ווייטער, האָט זי נאָר די נויט געטריבן צו מאַלן. צו וואָס מאַלן אָן א נוצן? און געפינט ער נישט, אַז כמעט אלע די, וואָס פארנעמען זיך מיט קונסט, טוען דאָס אָן אמתער באדארפעניש, בלויז פון הייטליקייט, כדי די צייט צו פארטרייבן, אָדער גאָר ווייל תחילת גלויבן זיי צו האָבן אזא באדארף און שפעטער ווילן זיי זיך נישט מודה זיין, אז זיי האָבן זיך גענארט. מ'דארף ווערן א קינסטלער נאָר דאן, ווען מ'קען אין זיך נישט איינ-האלטן דאָס, וואָס מ'פילט, אויב מ'האָט דאָס צופיל. אָבער זי האָט לויציע געזאָגט, זי האָט עס ריכטיק גענוג פאר איינעם. און צוגעגעבן:

— ניין, פאר צווייען.

(ווייל ער האָט זיך א קרום געטון).

די שיינע גאַלדפארב פון הימל איז ברוינער געוואָרן.

דער ליידיקער פליין ארום איז געוואָרן אומהיימלעך. פיער
האַט געפרעגט לוציען, צי האָט זי נישט מורא אין אזא אייג-
זאמקייט.

— ניין.

— און ווען איר קומט שפעט אהיים?

— נישטאָ קיין סכנה. אפאשן קומען נישט אהער, זיי
האַבן זייערע מנהגים. זיי זענען איך קליינבירגער. און דאן
האַבן מיר א אלטן שמאטע-זאמלער מיט א הונט אין שכנות.
און סתם, איך האָב קיין מורא נישט. א, איך בארים זיך נישט!
ס'איז קיין שום פארדינסט נישט. כ'בין נישט קיין העלד.
נאָר, כ'האַב נאָך נישט געהאט די געלעגנהייט זיך צו טרעפן
מיט אמתער שרעק. ווען כ'וועל זיך טרעפן מיט איר פנים אל
פנים, וועל איך אפשר זיין א גרעסערער פחדן פון אנדערע.

קען מען דען וויסן, וואָס מ'איז?

— איך ווייס, וואָס איר זייט, האָט פיער געזאָגט.

— א, דאָס איז גאנץ גרינג. איך ווייס אויך... וועגן
אייך. מ'ווייסט שטענדיק בעסער וועגן אנדערע.

א פייכטע אָונט-קילקייט איז אריין דורך די פארמאכטע
פענסטער. פיער האָט אביסל געציטערט. לוציע, וואָס האָט עס
גלייך אויף זיין נאקן דערקענט, איז געלאָפן מאכן שאַקאָלאד
אויף דער ספירט-מאשינקע. זיי האָבן ביידע געגעסן. לוציע
האַט מוטערלעך ארויפגעוואָרפן איר שאַל אויף פיערס אקסלען;
און ער האָט זיך געלאָזט, ווי א קאץ, וואָס האָט הנאה פון א
ווארעמען צודעק. זייערע געדאנקען זענען ווידער ארויף אויף
דער געשיכטע, וואָס לוציע האָט איבערגעריסן צו דערציילן.
פיער האָט געזאָגט:

— איר ביידע איינזאמע, אַזעלכע איינזאמע, אייער מו-

טער און איר, איר מוזט זיין צו זיך זייער צוגעבונדן?

— יא, האָט לוציע געענטפערט. מ'איז טאקע געווען
צוגעבונדן.

— געווען? האָט פיער נאָכגעזאָגט.

א, מיר האָבן זיך נאָך גאנץ ליב! האָט לוציע געזאָגט,
פילנדיק זיך אַביסל אומבאַקוועם צוליבן וואָרט, וואָס האָט זיך

איר אַרױסגעכאַפט. (פאַרוואָס זאָגט זי אים תמיד מער ווי זי וויל? ווען ער פרעגט אפילו נישט, ער וואָגט נישט צו פרעגן. נאָר זי האָט געזען, אז זיין הארץ פרעגט — און ס'איז גוט אויסצורעדן זיך, ווען מ'האַט עס ביז איצט קיינמאָל נישט גע-קענט טון! די שטילקייט אין שטוב, די האַלבטונקלִיקייט אין צימער האָבן זי געשטויסן זיך אַרױסצוזאָגן). זי האָט געזאָגט: — שווער געוואָרן עפעס צו פארשטיין אין אָט די פיר יאָר. אלע האָבן זיך געביטן.

— אייער מוטער, אָדער איר, האָט זיך געענדערט?

— אלע, האָט לױציע איבערגעחזרט.

— מיט וואָס?

— ס'איז שווער צו זאָגן. מ'פילט, אז אומעטום, צווישן באקאנטע, אפילו אין דער משפחה, האָבן זיך די באציאונגען געביטן. מ'האַט אויפגעהערט צו זיין אין וואָס ס'נישט איז זיכער. אינדערפרי זאָגט מען זיך: „וואָס וועט זיין אין אָוונט? וועל איך אים דערקענען?“ מ'איז ווי אויף א ברעט, אינמיטן וואסער, הארט פארן אונטערגיין.

— וואָס איז דען געשען?

— כ'ווייס נישט, האָט לױציע געענטפערט, כ'קען עס נישט דערקלערן. אָבער אזוי איז עס זינט דער מ'חמה. עפעס איז אין דער לופט דאָ. אלע זענען עפעס אומרואיק. מ'זעט אין משפחות אַזעלכע, וואָס האָבן זיך איינער אָן צווייטן פריער באגיין נישט געקענט און איצט איז מען דערווייטערט, יעדער באזונדער. אין יעדער, ווי איבערגעשראָקן, פאר זיך, איילט ערגעץ.

— אוואו דען?

— כ'ווייס נישט. און קיינער, דוכט זיך, ווייס נישט וואוהיין דער צופאל און חשק טרייבט. די פרויען נעמען זיך געליבטע. די מענער פארגעסן זייערע ווייבער. אָרנטלעכע לייט, וואָס זענען געווען אַזעלכע רואיקע און געזעצטע. אומעטום הערט מען וועגן צעשטערטע פאמיליען-לעבנס. און דאָס זעלבע איז צווישן עלטערן און קינדער: מײן מאמע...

זי האָט אָפּגעהאַקט, און דערנאָך ווייטער געזאָגט:
— מיין מאמע האָט זיך איר לעבן.
זי האָט זיך ווידער אָפּגעשטעלט.

— אַ, דאָס איז גאַנץ נאַטירלעך! זי איז נאָך יונג, און
די אָרעמע מאַמע האָט נישט געהאַט צופיל גליק; זי האָט
נישט אויסגעשעפט איר גאַנצן אוצר פון ליבע. זי האָט רעכט
ווידער צו וועלן מאכן א לעבן.

פיער האָט געפרעגט:

— זי וויל ווידער חתונה האָבן?

לוציע האָט געשאַקלט מיטן קאָפּ. זי ווייסט נישט...
פיער האָט נישט געוואגט צוצושטיין.

— זי האָט מיך גאַנץ ליב. אָבער נישט אזוי ווי פריער.
זי קען זיך איצט באגיין אָן מיר... אָרעמע מאמע! זי וואָלט
די ערשטע געהאַט א סך עגמת נפש, זי זאָל געוואָר ווערן,
אז זי ליבט מיך נישט מער! זי וואָלט זיך דערצו נישט מודה
געווען...

ווי לעכערלעך דאָס לעבן איז!

זי האָט געשמייכלט ליבלעך, טרויעריק און אביסל
שפּאַטיש.

אויף אירע אָן טיש אָנגעלענטע הענט האָט פיער זיין
האַנט צערטלעך אוועקגעלייגט און איז געבליבן אויבאאוועגלעך.

— מיר זענען אָרעמע באשעפענישן, האָט ער געזאָגט.
לוציע, נאָך א ווילע:

— מיר, מיר זענען רואיק... אנדערע פיבערן. מלחמה.
פאבריקן. מען איילט. מ'איילט ארבעטן, לעבן, הנאה האָבן...

— יא, האָט פיער געזאָגט, ס'לעבן איז קורץ.

— איז אוודאי נישטאָ וואָס צו לויפן! האָט לוציע גע-
זאָגט. דער סוף קומט צו גיך. טאָ לאַמיר גיין פאמעלעך.

— אָבער ס'לעבן לויפט, האָט פיער געזאָגט, לאַמיר עס
אינהאלטן.

— איך האלט עס, איך האלט עס, האָט לױציע געזאָגט, האַלטנדיק זיין האנט.

אזוי האָבן זיי פסדר, אָט לױבלעך, אָט שווערמוטיק, געשמועסט, ווי אַלטע גוטע פריינט. אָבער זיי האָבן זיך בא- מיט, דער טיש זאָל פסדר בלייבן צווישן זיי.

ביז זיי האָבן זיך געכאפט, אז ס'איז נאכט אין צימער. פיער איז גיך אויפגעשטאנען. לױציע האָט אים נישט פאר- האַלטן. די קורצע צייט איז אריבער. זיי האָבן זיך געשראָקן פאר דעם, וואָס האָט געקענט קומען. זיי האָבן זיך געזאָגט א „גוטע נאכט“ מיט דער זעלבער איינגעהאלטנקייט, שטיל, ווי בעת ער איז אריינגעקומען. ביי דער שוועל האָבען זיי קוים געוואגט צו דריקן זיך די הענט.

ווען די טיר האָט זיך פארמאכט, און פיער האָט פארן ארויסגיין פון גאַרטן אויסגעדרייט דעם קאַפּ, כדי צו ווארפן נאָך אמאָל א בליק אויפן פארטער-פענסטער, האָט ער דערזען לױציעס סילױעט, ווי זי קוקט אים נאָך מיט א צעהיצטן פנים. ער האָט זיך אומגעקערט צום פענסטער און צוגעדריקט זיינע לױפן צו די שוויבן. און דורך די שוויבן האָבן זייערע לױפן זיך געקושט. דערנאָך איז לױציע אָפגעטראָטן אין שאַטן פון צימער, און דאָס פאַרהענגל איז אראָפגעפאלן.

שוין צוויי וואָכן ווי זיי האָבן נישט געוואוסט גאַרנישט וואָס ס'טוט זיך אויף דער וועלט. גיין פאריז האָט מען גע-
מעגט אויף שריט און טריט ארעסטירן און משפטן; דייטש-
לאנד האָט געמעגט שליסן אָפּמאכן און זיי ברעכן; רעגירונגען
האָבן געמעגט ליגנס פארשפרייטן; די פרעסע — פעלשן און די
הילות — שעכטן. זיי האָבן קיין צייטונגען נישט געלייענט.
זיי האָבן געוואוסט, אז ערגעץ איז מלחמה, גאָר נאָענט, ווי
ס'איז פארהאן טיפּוס, אינפּלוענצא: אָבער צו זיי האָט עס
נישט; זיי האָבן דערפון טראכטן נישט געוואָלט.

די נאכט, האָט די מלחמה געגעבן זיי צו וויסן וועגן
זיך. זיי זענען שוין געשלאָפּן (זיי האָבן אזוי פיל הארץ
פארשווענדעט בייטאָג, אז ווי דער אָונט איז געקומען, האָבן
זיי זיך געפילט דערשעפט). זיי האָבן געהערט דעם אלארם,
יעדער אין זיין קווארטל, און נישט געוואָלט אויפשטיין. זיי
האָבן פארגראָבן די קעפּ אונטער די קאָלדערעס, ווי קינדער,
וואָס האָבן מורא פאר א שטורם — נישט מחמת שרעק (זיי
זענען געווען זיכער, אז ס'קען זיי גאַרנישט געשען), נאָר כדי
צו טרוימען. לוציע האָט אין דער נאכט, הערנדיק די לופט
זיך טרייסלען, געטראכט:

— ס'וואָלט גוט געווען אין זיינע אָרעמס צו הערן בו-
שעווען אָט דעם שטורם!

פיער האָט זיך פאַרשטאַפּט די אויערן. זאָל גאַרנישט
נישט שטערן זיינע מחשבות! ער האָט זיך באַמיט אויף דער
קלאַוואַטור פון זיין זפרון אויסצושפילן דעם געזאנג פון טאָג!

די מעלאָדיע פון די שעהן פון דער ערשטער מינוט אן, ווי ער איז אריין אין לעצטעס וואוינונג, די קלענסטע ניוואנסען פון איר קול און בעוועגונגען, די בילדער נאָך דער ריי נאָך, וואָס דער בליק האָט אויף דערגיך אויפגעכאפט, — אַ שאַטן פון א ברעם, אַ פאַליע פון עמאציעס, וואָס איז אַדורך איבער דער הויט ווי א כוואליע איבערן וואסער, א שמייכל אויף די ליפן, ווי א שטראל, און איר באקאָנגעלענט אויף די נאקעטע ליבע אויסגעצויגענע צוויי הענט, — די טייערע פרטים, וואָס די פשוט-פאנאזיע פון ליבע האָט זיך באמיט צו באהעפטן אין איינס. ער האָט נישט צוגעלאָזט צו זיך די דרויסנדיקע טומ-לען, דער דרויסן איז געווען פאר אים א דערעסענער גאסט... מלחמה? כ'ווייס, כ'ווייס, זי איז דאָ? זאָל זי ווארטן! ... און די מלחמה האָט געדולדיק געווארט הינטער דער טיר. זי האָט געוואוסט, אז ס'וועט קומען איר ריי. ער האָט דאָס אויך גע-וואוסט, און דעריבער טאקע האָט ער זיך נישט געשעמט מיט זיין עגאָאָיזם. די פאַליע פון טויט וועט אים אָט באלד פאר-כאפן. צאָלן פאָרויס דארף ער נישט. לחלוטין נישט. זאָל דער טויט קומען צום טערמין פונם צאָלן און ביז יענער צייט, זאָל ער שווייגן! אן! ביז דאן לכל הפחות וויל ער גאַרנישט פארלירן פון דער וואונדערלעכער צייט; יעדע רגע איז א גאָדקערנדל, און ער איז דער קארגער, וואָס היט זיין אוצר. דאָס איז מיין, מיין פארמעגן! רירט זיך נישט צו צו מיין פרידן, צו מיין ליבע! זי איז מיין, ביז דער צייט... און ווען די צייט וועט קומען? ... אפשר וועט זי אינגאנצן נישט קומען! — א נס? ... פארוואָס נישט?

אזוי, אין דערווארטונג, זענען געלאָפן די שעהן און טעג. אלע מאָל איז נאָענטער געוואָרן דאָס קראכן פון האר-מאטן. אויסגעצויגן אין א שיפל, האָבן פיער און לעצטע זיך איינגעהערט. אָבער מורא האָבן זיי מער נישט געהאט. אפילו די גראַבע שטים, ווי א אַרגל-באס האָט נאָר איינגעוויגט זייער ליבע-חלום. אז מ'שטייט פאר א תהום, פארמאכט מען די אויגן, מ'דריקט זיך נענטער צונויף, און אַלץ איז געענדיקט, מיט

איינמאָל. דער אָפּגרוינט האָט זיי איינגעשפּאַרט צו טראכטן וועגן לעבן. וואָס וואָלט געווען, וואָס וואָלט געקענט זיין, אין דער אומבאקאנטער צוקונפט. לוציע האָט קלאָר געזען די מניעות, וואָס פיער וואָלט אָנגעטראַפּן, וועלנדיק מיט איר חתונה האָבן; און פיער האָט ווייניקער קלאָר (ער האָט ווייניקער ליב געהאט קלאַרקייט), אבער אויך זיך געשראקן פאר די מניעות. אבער לאמיר נישט קוקן אזוי ווייט! ס'לעבן פון יענער זייט תהום איז ווי „יענע וועלט“, וועגן וועלכער מ'דערציילט אין קירך. מען זאָגט, אז דאָרט טרעפט מען זיך ווידער; נאָר מ'איז נישט זיכער. איין איינציקע זאך נאר איז זיכער: דער היינט, אונזער געגנווארט. לאמיר זשע, אן חשבון, אויסגעבן אויף איר אונזער גאנצן חלק „יענע וועלט!“ לוציע איז נאָך ווייניקער פון פיערן געווען להוט נאָך נייעסן. די מלחמה האָט זי פלץ נישט אינטערעסירט. דאָס איז בלויז נאָך א אומגליק צו די אלע אומגליקן, פון וועלכע ס'לעבן באשטייט. פאר די, וואָס קוקן ניכטערן אויף דער ווירקלעכקייט, איז נישטא זיך וואָס צו וואונדערן. און דאָס יונגע מיידל, וואָס האָט פון פריציטיקער דערפארונג געקענט דעם קאמף פארן אלטעגלעכן ברויט (גאָט גיט עס נישט אומזיסט!).

זי האָט אנטפלעקט פאר איר בורזשואזן חבר די מער-דערישע מלחמה, וואָס פאר אלע אָרעמע לייט און קודם פל פאר די פרויען, הערט זי גאָר קיינמאָל נישט אויף, דזיערט פסדר, פארבאָרגענערהייט, אונטער דער ליגנערישער מאַסקע פון שלום. זי האָט נישט דערציילט צופיל פון דעם, פדי אים נישט מצער זיין: זעענדיק, ווי ער שטוינט ביי אירע דער-צייילונגען, האָט זי געהאט א געפיל פון איר אייגענער הע-כערקייט. ווי דער רוב פרויען, האָט זי פאר געוויסע מיאוס-קייטן פון לעבן נישט געהאט דעם פיזישן און מאַראַלישן עקל, וואָס פלעגט אויפטרעיסלען דעם יונגן פיערן. זי איז פלץ נישט געווען קיין רעוואָלוציאָנערין. אין די ערגסטע באדינגונגען האָט זי געקענט נעמען אויף זיך די מיאוס'סטע אויפגאבעס

און ארויס פון זיי א רואיקע, א ריינע, אָן א פֿלעק. איצטער וואָלט זי דאָס שוין מער נישט געקענט, ווייל פון זינט זי האָט דערקענט פיערן, האָט די ליבע אין איר איינגעטריפט זיין געשמאק און זיין ווידערגעפיל. אָבער איר אמתע נאטור איז נישט געווען אזא. זי איז געווען א רואיקע, א שמייכלענ-דיקע, גאָר נישט קיין פעסימיסטין. פון מרה-שחורה, קאצניאָ-מער האָט זי נישט געוואוסט. ס'לעבן איז אזא ווי ס'איז. נע-מען מיר עס ווי ס'איז! ס'וואָלט געקענט נאָך ערגער זיין! דאָס אומזיכערע לעבן, ווי לוציע האָט עס צופרי דערקענט, יאָגנדיק זיך נאָך מיטלען צום לעבן, באזונדער בעת דער מלחמה, — דאָס האָט זי אויסגעלערנט נישט צו זאָרן וועגן דעם מאָרגנדיקן טאָג. מען דארף נאָך צוגעבן, אז פאר אָט דער יונגער פרייער פארזערין האָט נישט עקזיסטירט קיין שום מעטאפיזיק. פאר איר האָט געניגט דאָס לעבן. און דאָס לעבן איז שייך, אָבער ס'האלט זיך אויף אזא דינעם פאָדעם, און מען דארף אזוי ווייניק ער זאָל זיך איבעררייסן, אז ס'לוינט באמת נישט צו ברעכן זיך דעם קאָפ איבער דעם, וואָס מאָרגן קאָן געשעען. אויגן מיינע, טרינקט אייך אָן מיטן טאָג, וואָס טובלט אייך פארבייגייענדיק! און וואָס שפעטער וועט זיין, פארלאָז דיך, מיין הארץ, אויפן גורל! ... סיי ווי קאָן מען אנדערש נישט מאכן! ... און דערווייל, ביז מען האָט נאָך ליב, איז דען דער טאָג נישט זיס? לוציע האָט גוט געוואוסט, אז לאנג דויערן וועט עס נישט, אָבער איר לעבן איז דאָך אויך נישט אויף לאנג...

זי איז כלל נישט געווען ענלעך צו דעם יונג, וואָס האָט זי געליבט און וועלכן זי האָט ליב געהאט; ער איז גע-ווען אזא צארטער, היציקער און נערוועזער, גליקלעך און אומ-גליקלעך גלייכצייטיק, האָט תמיד זיך געפרייט אָדער געליטן אָן א מאָס, זיך ליידנשאפטלעך אויפגערעגט און ליידנשאפטלעך זיך אָפגעגעבן, אָן א גרענעץ. און ער איז איר געווען טייער, טאקע דערפאר, ווייל ער איז צו איר נישט ענלעך. אָבער ביידע האָבן גלייך געהאט דעם שטומען ווילן נישט צו זען

די צוקונפט: זי פון זאָרגלאַזיקייט, ווי אַרױשיק זינגעוודיק
טייכל; און ער פון עקזאַלטירטן פעסימיזם, וואָס זינקט איז
אהום פון געגנווארט און וויל שוין פון אים נישט ארויס.

דער עלטערער ברודער איז געקומען אהיים אין אורלויב
 אויף עטלעכע טעג. גלייך פון ערשטן אָוונט האָט ער בא-
 מערקט, אז עפעס האָט זיך אין דער פאמיליען-סביבה געביטן.
 וואָס? וואָלט ער נישט געקענט זאָגן, נאָר עפעס האָט אים
 גערייצט. דער גייסט האָט שפּירפּעדעם, וואָס דערפּילן פּונדער-
 זויטנס, נאָך איידער דער באווסטזיין האָט עפעס גענומען צו
 קענטעניש. און די פּיינסטע פּילבארקייט האָט די אייגנליכע.
 פּילפּס שפּירפּעדעם האָבן אומרואיק געזוכט און זיך געוואונ-
 דערט: עפעס האָט זיי געפּעלט ... האָט ער דאָך דאָ געהאט
 דעם קרייז, וואָס האָט תּמיד ארויסגעוויזן צו אים אזא אויפ-
 מערקזאמקייט, אזא רעספּעקט — די אוידיטאָריע, וואָס פּלעגט
 שליינגען זיינע דערציילונגען — די עלטערן, וואָס האָבן אים
 געהערט מיט צערטלעכער באוואונדערונג — דער יינגערער
 ברודער! ...

שטיי! אָט, טאקע ער פּעלט!

ער איז געווען, פּיער, אָבער ער האָט שוין נישט אזוי
 געפּאדעט ארום עלטערן ברודער, און האָט נישט פּארלאנגט,
 ווי פּיער, יענער זאָל זיין מיט אים אינטים. ארימע אייגנ-
 ליכע! פּילפּ, וואָס פּלעגט פּריעריקע צייטן ענטפּערן אויף די
 היציקע פּראגן פון זיין יינגערן ברודער מיט א טאָן פון שפּאַ-
 טיש-אפּיטרופּסישער מידקייט, האָט זיך איצט געפּילט באַליי-
 דיקט, וואָס פּיער פּרעגט אים גאָר נישט. און ער האָט אים
 געפרווט פּראָוואַצירן: ער איז געוואָרן ריידעוודיקער און
 בעתן ריידן געקוקט אויף פּיערן, ווי געוואָלט אים געבן צו

פארשטיין, אז דער גאנצער שמועס איז נאָר פאר זיינעטוועגן א אנדערמאָל וואָלט פיער זיך געצאפלט פון פרייד און וואָלט אויפגעכאפט דאָס געוואָרפעגע טיכעלע. איצט אָבער האָט ער רואיק געלאָזן עס פיליפן אליין אויפהייבן, אויב נאָר יענער האָט חשק דערצו. א געטראַפּענער, האָט פיליפ געפרוווט זיך מיט איראַניע. פיער האָט זיך נישט פארלאָרן און געענטפערט געלאָסן, אין זעלבן טאָן. פיליפ האָט גענומען דיסקוטירן, זיך היצן, באווייזן, באלד האָט ער זיך געכאפט, אז ער דיסקוטירט מיט זיך אליין. פיער האָט אים אָנגעקוקט גלייכגילטיק, און ווי ער וואָלט געזאָגט צו אים:

— רעד, רעד, ליבער פריינט! אויב ס'מאכט דיר פאר-געניגן, מעגסטו רעדן! כ'הער...

דאָס חוצפהדיקע קליין שמייכעלע!... די ראָלן האָבן זיך געביטן.

פיליפ איז אנטשוויגן געוואָרן, א באַליידיקטער, און האָט נאָך אויפמערקזאמער גענומען אָבסערווירן דעם יינגערן ברו-דער, וועלכער האָט זיך אויף אים נישט אומגעקוקט. ווי ער האָט זיך געביטן! די עלטערן, וואָס זענען פסדר געווען מיט אים צוזאמען, האָבן גאַרנישט באמערקט; אָבער פיליפס דורכ-דינגענדיקע און דערביי נאָך אייפערזיכטיקע אויגן, האָבן נאָך עטלעכע חדשים אָפוועזנהייט נישט געפונען מער דעם באקאנטן געזיכט-אויסדרוק. פיער האָט אויסגעזען גליקלעך, ליידנשאפטלעך מיד און בארוישט, גלייכגילטיק צו מענטשן און נישט אויפמערקזאם צו זאכן, ווי ער וואָלט שווימען פסדר אין א אטמאָספער פון גלייענדיקע טרוימען, ווי א יונגע מיידל. און פיליפ האָט געפילט, אז ער עקזיסטירט מער נישט פאר פיערן.

ער האָט אָבער נישט ווייניקער געקענט זיך אנאליזירן, ווי יענעם אָבסערווירן, — האָט ער גיך תופס געווען די סיבה פון זיין אייגענער אומצופרידנקייט און פון איר זיך אויסגע-לאכט. ער האָט זיין אייגנליבע אוועקגעלייגט אָן א זייט, און זיך נענטער פאראינטערעסירט מיט פיערן און געזוכט דעם

סוד פון זיין ענדערן זיך. ער האָט אפילו געוואָלט בעטן פיערן זיך אים צו פארטרויען; אָבער צו אזא מיטל איז ער נישט געווען געוואוינט, און איברינקנס, האָט פיער זיך אזוי געהאלטן, ווי ער וואָלט נישט האָבן קיין שום באדערפעניש צו פארטרויען זיך; מיט א זאָרגלאָזן שפאָטישן אומוילן האָט ער צוגעזען, ווי פיליפ פרוווט זיך הינטנארנס פארווארפן אויף אים א נעץ; אונטערשמיכלענדיק, די הענט אין די קעשענעס, פֿיפנדיק א לידל, טראכטנדיק וועגן עפעס אנדערש, פלעגט ער ענטפערן צעשטרייט, נישט גוט הערנדיק וועגן וואָס מ'פרעגט אים — און גלייך אוועק צו זיך. א גוטע נאכט! ער איז שוין מער נישטאָ. האָסט שוין מער נישט ווי זיין שאָטן, וואָס גליטשט זיך ארויס פון צווישן די פינגער. — און פיליפ, ווי א פארשטויסענער פארליבטער, האָט איצט אָפגעשאצט דעם זוערט פון ברודערס הארץ, וואָס איז פאר אים פארלוירן גע- גאנגען, דעם סוד פון אָט דעם הארץ האָט אים איצט רוען נישט געלאָזט.

דעם באשייד פון דעם רעטעניש האָט ער דורך א צופאל געפונען. ווען ער איז אין איינעם א אָונט געגאנגען א היים דורכן בילדוואר מאָנפארנאס, האָט ער אין שאָטן אָנגערטראָפן פיערן מיט לוציען. ער האָט מורא געהאט, זיי זאָלן אים נישט באמערקן. אָבער זיי איז פלל נישט אָנגעגאנגען, וואָס ס'טוט זיך ארום זיי. ענג צוגעטויליעט, געאָרעמט, מיט צוזאמען-בא- העפטע פינגער, זענען זיי געגאנגען מיט קליינע טריטעלעך, און פון זיי האָט געאָטעמט מיט יענער ליידנשאפטלעכער גי- דיקער ליבשאפט, ווי מען מאָלט זי אין עראס און פסיכע אויף פארבעזינעס חתונה-געלעגער. זיי האָבן אויסגעזען ווי צענויפגעגאָסן, ווי איין שטיק וואקס. פיליפ, אָנגעלענט אין א בוים, האָט געזען זיי פארבייגיין, אָפשטעלן זיך, ווייטער גיין און פארשוואונדן אין דער נאכט. און ער האָט רחמנות געקריגן אויף די צוויי קינדער. ער האָט געטראכט:

— איך האָב שוין מיין לעבן מקריב געווען. זאָל זיין! אָבער ס'איז א אומרעכט אויך זייערס צוצוגעמען. וואָלט איך

כאָטש געקענט אויסלייזן זייער גליק!
 צומאָרגנס האָט פיער, ביי זיין גאנצער נישט-אויפמערק-
 זאמקייט, דאָך באמערקט, אז דער ברודער רעדט מיט אים
 מיט א הארציקערן טאָן, ווי ביז איצט.

און ווי האלב דערוואכט, האָט ער דערזען פיליפס גוטע
 אויגן, וועלכע ער האָט שוין לאנג נישט געקענט. פיליפ האָט
 אזוי אָפן געקוקט אויף אים, אז פיער האָט געהאט דעם
 איינדרוק, אז דער בליק פאַרשט אים אויס, און ער האָט
 אייליק און אומגעלומפערט געפרווט ארויפוארפן א שלייער
 אויף זיין סיד. אָבער פיליפ האָט געשמייכלט, איז אויפגע-
 שטאנען און ארויפלייגנדיק די האנט אויף פיערס אקסל, אים
 פאַרגעלייגט זיך דורכגיין שפאצירן. פיער האָט נישט געקענט
 זיך אנטקעגנשטעלן דעם נייעם צוטרוי, וואָס איז אים
 געוואָרן ארויסגעוויזן; און זיי זענען צוזאמען אוועק אין
 לוקסעמבורגער גאַרטן. דער עלטערער האָט געלאָזן ווייטער זיין
 האַנט אויפן יינגערנס אקסל; און יענער האָט זיך געפילט
 שטאַלץ מיט דער באנייטער פריינטשאפט. זיין צונג האָט זיך
 אויפגעבונדן. זיי האָבן לעבעדיק געשמועסט וועגן גייסט-
 פראגן, וועגן זייער לייענען, וועגן זייערע מיינונגען איבער
 מענטשן און זייערע נייע דערפארונגען, פון אלץ — א חוץ
 דער טעמע, וועגן וועלכער זיי האָבן ביידע געטראכט. ס'האָט
 אויסגעזען, ווי א שווייגנדיקער אָפּמאך. זיי זענען געווען
 גליקלעך צו פילן זיך אינטים, מיט א שותפותדיקן סיד צווישן
 זיך. אזוי שמועסנדיק, האָט פיער זיך געפרעגט:

— ווייסט ער? ... פון וואנען קאָן ער וויסן? ...
 פיליפ האָט אים, שמייכלענדיק, געלאָזט פליידערן. פיער
 האָט אָפּגעהאקט אינמיטן זאָן...

— וואָס מיינסטו?
 — גאָרנישט. כ'קוק דיך אָן, כ'בין צופרידן.
 זיי האָבן זיך געדריקט די הענט. אהיימיגענדיק, האָט
 פיליפ געפרעגט:

— ביסטו גליקלעך?

פיער האט נישט ריידנדיק געשאקלט מיטן קאפ אויף יא.
— ביסט גערעכט, מיין ליבער. גליק איז גוט. נעם אויך

מיין חלק.

כדי אים נישט איבערפירן די שטימונג, האט פיליפ
אויסגעמיטן די גאנצע צייט צו דערמאנען א ווארט וועגן דער
נאנטער מאביליזאציע פון פיערס יארגאנג, אבער אין טאג פון
זיין אפפאר האט ער זיך נישט געקענט איינהאלטן נישט אויסצו-
דריקן זיין זארג, וואס פיער וועט אינגיכן אויך מוזן אויס-
שטיין די אלע נסיונות, וואס ער קען שוין אזוי גוט. ס'איז
קוים א שאטן אדורך איבערן שטערן פון יונגן פארליבטן. ער האט
לייכט פארצויגן די ברעמען, א פינטל געטון מיט די אויגן,
ווי אויף צו פארטרייבן א שלעכטע מחשבה און געזאגט:

— מילא! ... שפעטער! ... ווער קען וויסן?

— מ'ווייסט שוין צו גוט, האט פיליפ געזאגט.

— וואס איך ווייס זיכער, האט פיער א געצוואונגענער

געזאגט, איז—אז איך וועל, זייענדיק דארט, נישט מארדן.

— פיליפ האט נישט געענטפערט, נאר טרויעריק געשמיי-

כלט. ער האט צו גוט געוואוסט, וואס דער אמברחמנותדיקער

כוח פון סטאדע מאכט מיט שוואכע נשמות און מיט

זייער ווילן.

מערץ איז געקומען, מיט גרעסערן זונשיין און מיט די
 ערשטע פייגל-געזאנגען. אבער מיט יעדן טאג זענען אלץ גרע-
 סער געווארן די פינסטער-גרזיזאמע פלאמען פון דער מלחמה.
 די לופט האט געפיבערט אין דערווארטונג פון פרילינג און
 חורבן. מ'האט געהערט דייטלעכער דאס שרעקלעכע ברומען,
 דאס קלאפן פון געווער, פון מיליאנען פיינט, וואס זענען זינט
 חדשים פארזאמלט קעגן דער וואנט פון שויץ-גראבנס און זענען
 גרייט אט אריבערצוגיין און ווי א ים צו פארפלייצן דאס
 הארץ פון דער הויפט-שטאט. אימה'דיקע קלאנגען האבן פאָ-
 רויסגעזאגט א קאטאסטראפע: פאנטאסטישע מעשיות וועגן פאר-
 סמטע גאזן, וועגן גיפט צעגאסן אין דער לופט, וואס וועט
 גאנצע פראווינצן פארניכטן, ווי די שטיקנדיקע גאזן פון בארג-
 וואולקאן פעלע. און די אלץ אפטערע וויזשן פון די דייטשע
 אעראפלאנען האָבן געשיקט אונטערגעהאלטן די נערוועזע עטי-
 מונג פון פאריז.

פיער און לוציע האָבן אלץ נישט געוואָלט וויסן, וואָס
 ארום זיי טוט זיך. אָבער דער פיבער, וואָס זיי האָבן אָן
 זייער וויסן, איינגעזאפט פון ארום, האָט גערייצט די תאוה,
 וואָס האָט געטליעט אין זייערע לייבער. דריי יאָר מלחמה
 האבן ארויסגערופן אין אייראפע א מאראלישע נישטגעבונדנקייט,
 וואס האט אנגעשטעקט אפילו די ערלעכסטע. ביידע קינדער
 זענען נישט געווען רעליגיעז. אבער זיי זענען געווען גע-
 שיצט פון זייער אינערלעכער איידלקייט, פון זייער אינסטינק-
 טיווער שעמעוודיקייט. נאר אין געהיים האבן זיי ביי זיך בא-

שלאסן זיך קעגנזייטיק אפצוגעבן, איידער די מענטשלעכע
 אכזריות וועט זיי צעשיידן. זיי האבן זיך עס נאך נישט גע-
 זאגט, זיי האבן זיך עס ערשט דעם אוונט געזאגט.
 איין אדער צוויי מאל אין וואך האט לוציעס מאמע גע-
 מוזט צוליב דער ארבעט נעכטיקן אין פאבריק און דאן פלעגט
 לוציע, כדי נישט צו בלייבן אליין אין א פוסטע געגנט נעכ-
 טיקן ביי אירע א חברטע אין פאריז. דארט האט מען איר
 נישט צופיל נאכגעקוקט. די יונגע פארליבטע האבן אויסגע-
 נוצט די פרייקייט צו קענען צוזאמען פארברענגען דעם אוונט;
 און טיילמאל פלעגן זיי אין א קליינעם רעסטאראן עסן צו-
 זאמען א באשיידענעם מיטאג. ארויסגייענדיק נאכן עסן אין
 דעם אוונט פון האלב מערק, האבן זיי דערהערט קלינגען
 אויף אלארם. זיי האבן זיך אריינגעכאפט אין א נאנט באהעלעטע-
 ניש, זיי פאר א געוויסער, און א צייט לאנג זיך געוויילט,
 אבסערווירנדיק זייערע צופעליקע הברים. אבער מיינענדיק,
 אז די ספנה איז צו ווייט אדער גאר אריבער, הגם מ'האט
 נאך נישט אנגעזאגט דעם סוף פון אלארם, האבן זיך פיער
 און לוציע, פרייעך פליידערנדיק, נישט וועלנדיק צו שפעט
 קומען אהיים געלאזן אין וועג. זיי זענען אריין אין א אלטע,
 פינסטערע און שמאלע גאס, נישט ווייט פון דער קירך סען-
 סולפיס. נעבן א טויער האבן זיי אויסגעמיטן א שטייענדי-
 קע דראשקע מיט א שלאפנדיקן פורמאן. זיי האבן זיך גע-
 פונען א צוואנציק טריט ווייטער אויפן צווייטן טראטואר,
 ווי פלוצלינג איז אלץ ארום געווארן אויפגעטרייטלט: א
 בלענדנדיקע רויטקייט, א הילכיקער קראכן און א רעגן פון
 אפגעריסענע שטיקער מזיער און צעבראכענע שויבן. אין א
 נישע פון א הויז, וואס האט ארויסגעשטארצט אין גאס, האבן
 זיי זיך צוגעטוילעט צו דער וואנט און זייערע קערפערס
 האבן זיך ענג צענויפגעפלאכטן. ביים אפשיין פון בליץ האבן
 זיי געזען זייערע אויגן, פול מיט ליבע און פרייד. און ווען
 ט'איז ווידער געווארן נאכט האט לוציע געשעפטשעט.
 — גיין! כויל נאך נישט!...

און פיער האט אויף זיינע ליפן געפילט אירע ליידנשאפטלע-
כע ליפן און ציין. זיי זענען געבליבן פארצאפטטע אין דער
זווארצקייט פון דער נאכט. עטלעכע טריט פון זיי האבן
מענטשן, וואס זענען אויס פון די שטיבער אויפגעהויבן פון
צווישן די חורבות פון דער איבערגעקערטער דראזשקע דעם
שטערבלעך פארוואונדעטן פורמאן, וואס איז אפגעגאנגען מיט
בלוט. לוציע און פיער זענען געבליבן פארשטיינערט, אזוי
ענג צוזאמענגעדריקט, אז ווען זיי זענען געקומען צו זיך
האט זיך זיי געדאכט, אז זיי פילן נאך דאס נאקעטע לייב
איינער פון צווייטן. זיי האבן זיך אפגעלאזט די הענט און
באפרייט זייערע איינגעפיסטענע ליפן, וואס האבן ווי ווארצלען
געטרונקען דעם געליבטן געטראנק. — און ביידע האבן זיי אנ-
געהויבן צו ציטערן.

— לאָמיר אהיימגיין! האָט לוציע געזאָגט, ווי באַפאַלן
פון א הייליקער אימה.

זי האָט אים מיטגעריסן.

— לוציע, דו וועסט מיך נישט לאָזן אוועקגיין פון

לעבן, איידער? ...

— אָ, גאָט, האָט לוציע געזאָגט, דריקנדיק אים דעם

אָרעם, דער געדאנק איז שרעקלעכער פארן טויט!

— מיין ליבע! האָבן זיי ביידע געזאָגט.

זיי האָבן זיך ווידער אָפגעשטעלט.

— ווען זשע וועל איך זיין דיינער? האָט פיער געפרעגט.

(ער האָט נישט געוואגט צו פרעגן: „ווען וועסטו זיין

מיינע?“)

לוציע האָט עס באַמערקט, און איז געווען גערירט.

— ליבער, האָט זי אים געזאָגט... אין גיכן! אייל זיך

נישט! דיין ליידנשאפט איז נישט גרעסער פאר מיינער! ...

לאָמיר נאָך בלייבן אזוי, א געוויסע צייט... ס'איז שוין! ...

דעם הודש נאָך, ביזן סוף! ...

— ביז פסח? האָט ער געזאָגט.

(אין דעם יאָר איז פסח אויסגעפאלן סוף מערץ).

— יאָ, דער יום-טוב פון ווידערגעבורט.
— אַך, האָט ער געזאָגט, פריער פאר ווידערגעבורט איז
דער טויט.
— שא! האָט זי אים פארשטעלט מיט דער האנט דאָס
מױל.

זיי האָבן זיך אָפגעלאָזט.
— היינטיקן אָוונט, האָט פיער געזאָגט, זענען אונזערע
תנאים.

אָנגעלענט איינער אָן אנדערן, גייענדיק אין דער פינג-
סטערניש, האָבן זיי שטיל, פון ליבע, געוויינט. דער באַדן אונ-
טער זייערע פיס האָט געקראכט פון צעבראַכענעם גלאַז, און
דער ברוק איז געווען פארבלוטיקט. טויט און נאכט האָבן
געלזיערט ארום זייער ליבע. אָבער איבער זייערע קעפּ, הויך
צווישן דער איינקלאַמערונג פון צוויי שווארצע מויערן פון
דער שמאַלער גאס, האָט ווי אין א פישוף-קרייז, אין שויס פון
הימל געקלאַפט א הארץ פון א שטערן...

און אָ, וואונדער! די גלאַקן האָבן זיך צעזונגען, ווידער
ליכטיק, די גאסן האָבן ווידער אויפגעלעבט! דער פיינט איז
אָפגעשלאָגן. פאריז האָט פריי אָפגעאַטעמט. דער טויט איז
אנטלאָפן.

ס'איז געווען ערב פאלמען-זונטיק. טאָג טעגלעך פלעגן זיי שעהן לאנג זיך זען; און זיי האָבן מער נישט געזוכט אפילו זיך אויסצובאהאלטן. זיי האָבן קיין שום חשבונות מיט דער וועלט מער נישט געהאט. זיי זענען דאָך מיט דער וועלט געווען פארבונדן מיט אזעלכע דינע פעדעם, וואָס האָבן יעדע רגע געקענט צעריסן ווערן.

— מיט צוויי טעג פריער האָט זיך אָנגעהויבן די דייטשע אָפענסיווע. אויף א שטח פון כמעט הונדערט קילאָמעטער האָט געבושעוועט דער שטורם. פאריז האָט געפיבערט פון אומאויפ-הערלעכער אויפּרעגונג. דער אויפרייס פון דער אמוניצייע-פאב-ריק אין קורנעוו האָט אויפגעטרייסלט פאריז, ווי אן ערדצי-טערניש; די פסדר'דיקע אלארמען האָבן געבראָכן דעם שלאָף און געפליקט די נערוון. אין יענעם שבתדיקן פרימאָרגן האָבן אלע די, וואָס האָבן קוים שפעט געקענט צומאכן א אויג, זיך אויפגעכאפט פון א געהיימניסדיקן קראכן פון הארמאטן, וואָס האָט פון ערגעץ ווייט, פון יענער זייט סאָמע, ווי פון א אנ-דער פלאנעט, אריבערגעשיקט אהער דעם טויט. בעת די ערשטע אָנפאלן פון די צעפעלינען פלעגט מען הכנעה'דיק זיך אויסבאהאלטן אין די קעלערס; אָבער א ספנה, וואָס דזיערט, ווערט א געוויינונג און דאָס לעבן פאסט זיך צו; די ספנה קריגט אפילו א געוויסן רייך, ווען זי איז נאָר נישט צו גרויס און זי איז אן אלגעמיינע. א שיין וועטער איז אויך געווען, און ס'האָט זיך אזוי נישט געוואָלט קריכן לעבעדיקערהייט אין די קעלערס! פארמיטאָג זענען אלע געווען אויפן גאס; און די

גאסן, גערטנער, קאפע-טעראסעס האָבן געהאט א יום-טובדיקן
 אויסזען אין דעם שיינענדיקן זוניקן טאָג.
 נאָכמיטאָג האָבן פיער און לוציע זיך אויסגעקליבן אוועק-
 צוגיין ווייט פון המון אין וואַלד שאווייל. שוין צען טעג ווי זיי האָבן
 געלעבט אין א עקזאלטירטער רואיקייט. טיפע רו אין הארצן און
 אויפגעצאפלטע נערוון. ווי אויף א קליינעם אינזל, ארום וועלכן
 ס'קרייזלט א שטורמישער שטראָם: דאָס אויג און דאָס אויער זענען
 פארכאפט פונם ווירבל. אָבער טיף אינעווייניק, מיט אראָפגעלאָזטע
 ברעמען, די הענט אויף די אויערן, ווען דער ריגל אויף דער טיר
 איז פארלייגט, טיף אין זיך ווערט פלוצלינג שטיל, א פארכאפנדיקע
 שטילקייט—א אומבאוועגלעכער זומערטאָג, ווען אימגעזענע פרייד,
 ווי א פארבאָרגענער פויגל, זינגט איר געזאנג, פליסיק און פריש ווי
 א שטראָם. אָ, פרייד! פארכשופטער זינגער, צוויטשערער פון גליק!
 פֿווייס וויל, אז ס'איז גענוג א שפעלטעלע צווישן מיינע ברעמען,
 אז מיין פינגער זאָל אויף א רגע אויפהערן פארשטאָפן דאָס אויער
 אין דער שוים און גערזיש פון שטראָם וועלן אריין. א שוואכע
 דאמבע! און וויסנדיק, אז זי איז אזוי שוואך, וואקסט די פרייד
 נאָך מער, ווייל איך זע זי באדראָט. די רו און די שטילקייט
 אפילו באקומען א ליידנשאפטלעכן אויסזען! ...
 האלטנדיק זיך ביי די הענט, זענען זיי אָנגעקומען אין וואַלד.
 די ערשטע פריילינג-טעג זענען ווי יונגער וויין, וואָס שטייגט אין
 קאָפּ. די יונגע זון פארשכורט מיט די זאפטן פון אירע ריינסטע
 טרויבן. איבער די נאָך נאקעטע ביימער האָט זיך געגליטשט זון-
 שיינ; און דורך די נאקעטע צווייגן אדורך האָט געפשופט דער הימל
 און איינגעשלעפערט דעם שכל... זיי האָבן זיך קוים געפרוּווט צו
 רעדן עטלעכע ווערטער. זייער צונג האָט זיך אָפגעזאָגט צו פארעג-
 דיקן דעם אָנגעהויבענעם זאך. זייערע פיס זענען שוואך און קוים
 זיך געשלעפט. אונטער דער ווירקונג פון דער זון און דער שטילקייט
 פון וואַלד האָבן זיי זיך געוואקלט. די ערד האָט זיי געצויגן לייגן
 אינמיטן וועג, לאָזן זיך קייקלען פון דער גרויסער ראָד פון וועלטן...
 זיי זענען געקראַכן איבער בערגלעך, זענען אַריין אין אַן
 אויסגעהאקט וועלדל און אויף פארדארטע בלעטער, צווישן וועלכע

ס'זענען געוואקסן פיאָלקעס, האָבן זיי איינס נעפן אנדערן זיך
 אויסגעצויגן. די פּרילינג-לידער פון די פייגל און דער ווייטלעכער
 דונערן פון די האַרמאטן האָבן זיך אויסגעמישט מיט די גלאַקן-
 געקלאַנגען פון די נאַנטע דערפער, וואָס האָבן אָנגעזאָגט דעם
 מאָרגנדיקן יום-טוב. די צעשטראַלטע לופט האָט געזאפלט מיט
 האַפּענונג, גלויבן, ליבע און טויט. הגם זיי זענען געווען אליין,
 האבן זיי שטיל גערעדט. זייערע הערצער זענען געווען באשווערט:
 פון גליק? פון צער? זיי וואָלטן עס נישט געקענט זאגן. זיי זענען
 געווען פארפלייצט פון טרוימען. לוציע, אן אויסגעצויגענע אין
 דער גאנצער לענג די ארעמס לענגאויס דעם קערפער, מיט אפענע
 אויגן פארקוקטע אין הימל, האט געפילט אין זיך אויפשטייגן א
 באהאלטענעם צער, וואָס זי האָט, פדי נישט צעשטערן די פרייד
 פון טאָג, פון אינדערפרי אָן באמיט זיך צו פארטרייבן. פיער האָט
 אוועקגעלייגט זיין קאָפּ אויף לוציעס קני, אין דער טיפקייט
 פון איר קלייד, ווי א שלאָפנדיק קינד, ס'פנים געווענדט צום
 ווארעמען ווינט. און לוציע האָט, אָן ווערטער געגלעט די
 אויערן, אויגן, נאָז און ליפן פון געליבטן. ליבע רוחניותדיקע
 הענט, וואָס האָבן, ווי אין כשוף-מעשהלע, קליינע ברענענדיקע
 ליכטלעך אויף די שפיצן פינגער! און פיער האָט ווי א פיל-
 בארער אינסטרומענט פארנומען די קליינע פאליעס, וואָס זע-
 נען געלאָפן דורך די שפיצן פינגער, די געפילן, וואָס האָבן
 באוועגט די נשמה פון זיין געליבטער. ער האָט געהערט זי
 זיפצן נאָך איידער זי האָט א זיפן געטון. לוציע האָט זיך
 אונטערגעהויבן דעם קערפער פאָראויס געשטרעקט און מיט א
 איינגעהאלטענעם אָטעם האָט זי שטיל ארויסגעשעפטשעט:

— אָ פיער!

פיער האָט זי מיט שטוינען אָנגעקוקט.

— אָ פיער! וואָס זענען מיר אזוינס? ... וואָס וויל מען
 פון אונז? ... און וואָס ווילן מיר? ... וואָס געשעט מיט אונז? ...
 די האַרמאטן, די פייגל, די מלחמה, די ליבע... די הענט, דער
 גוף, די אויגן... וואו בין איך? ... און וואָס איז מיט מיר? ...
 פיער, וואָס האָט נאָך קיינמאָל ביי איר נישט געזען

ווא אויסדרוק פון פארלירנקייט, האָט זי געוואָלט ארייננעמען
אין זיינע אָרעמס. אָבער זי האָט אים אָפגעשטויסן:

— ניין, ניין!

און באַהאלטנדיק איר פנים צווישן די הענט, האָט זי
עס איינגעגראָפן צוזאמען מיט די הענט אין גראָז. פיער האָט
אויפגערעגט געבעטן:

— לוציע!...

ער האָט צוגעבויגן זיין קאפּ גאָר נאָענט צו לוציעס
קאָפּ.

— לוציע! האָט ער איבערגעחזרט. וואָס איז דיר?...

דאס איז קעגן מיר?...

זי האט אויפגעהויבן דעם קאפּ:—ניין!

און ער האט געזען טרערן אין אירע אויגן.

— דו האסט עגמת נפש?

— יא.

— פארוואס?

— כ'ווייס נישט.

— זאג מיר...

אן! האט זי געזאגט, איך שעם זיך...

— שעמסט זיך? פאר וואס?

— פאר אַלץ.

זי איז אנטשוויגן געווארן.

זי איז פון אינדערפרי אן געווען אויפגערעגט פון א פיינט-
לעכער, באַליידיקנדיקער סצענע: איר מאמע איז גאר פאר-
כאפט געווארן פון דעם גיפט, וואס די אויסגעלאסנקייט און
מענשן-מערדעריי האבן געשפרייט אומעטום און זי האט שוין
מער נישט געוואוסט פון קיין צוריקהאלט. זי האט ביי זיך אין
שטוב געמאכט א סצענע פון ווילדער אייפערזוכט איר געליבטן,
נישט זארגנדיק, וואס די טאכטער איז דאָ דערביי. און לוציע
איז געוואר געווארן, אז איר מאמע טראגט. דאס איז געווען
פאר איר ווי א פאטש, וואס האט זי טיף געטראפן, וואס האט
איר גאנצע ליבע, איר ליבע צו פיערן באשמוצט. און דער

פאר טאקע האט זי, ווען פיער האט זיך געוואלט צו איר
דערנענטערן, אים אפגעשטויסן: זי האט זיך געשעמט פאר
זיך און פאר אים... שעמען זיך פאר אים? ארעמער פיער!...
ער האט הכנעהדיק געשוויגן; זי האט מיט חרטה אינ-
מיטן וויינען א שמייכל געטון און אנלענענדיק איר קאפ אויף
זיינע קני, האט זי געזאגט:

— איצט איז מיין ריי!

פיער, נאך אומרוויק אביסל, האט איר געלעט די האר
ווי מ'לעט א קאץ. ער האט געשעפטשעט:

— לוציע, וואס איז דאס געווען? זאג מיר!...

— גארנישט, האט זי געזאגט, כ'האב טרויריקע זאכן

געזען.

ער האט געהאט צופיל רעספעקט פאר אירע סידות צו-
צושטיין צו איר, אבער לוציע האט נאך א וויילע ווייטער
גערעדט:

— אך, פאראן פאלן... מ'שעמט זיך צו זיין א מענטש...

פיער האט זיך געטרייסלט.

— יא, האט ער געזאגט.

און נאך א שטילשווייגן, זיך אונטערהייבנדיק, האט ער
זייער שטיל געזאגט.

— אנטשולדיק!

לוציע איז שנעל אויפגעשפרונגען, זיך געווארפן אויף
פיערס האלז, נאכזאגנדיק.

— אנטשולדיק!

און זייערע לייפן האבן זיך צונויפגעגאסן.

ביידע האָבן געהאט די באדערפניש זיך קיינזייטיק

צו טרייסטן. נישט זאָגנדיק גאָרנישט, האָבן זיי געטראכט.

— א גליק איז, וואָס מ'וועט שטארבן אינגיכן!... ס'שרעק-

לעכסטע וואָלט געווען צו ווערן איינער פון אַט די אלע, וואָס

זענען אזוי שטאַלץ אויף זייער מענטש זיין, אויף דעם, וואָס

זיי פאניכטן, דערנידעריקן...

לייפ ביי לייפ, ברעם ביי ברעם, האָבן זייערע בליקן זיך

געטובלט איינער אין צווייטן, לאכנדיקע, מיט א מילדן רחמנות
זיי זענען גארנישט מיד געוואָרן פון דעם געטלעכן געפיל,
וואָס איז די ריינסטע פאָרם פון ליבע. לסוף האָבן זיי זיך
אָפגעריסן, און לוציע האָט מיט אויסגעלייטערטע אויגן דער-
זען דעם ווייכן הימל, די אויפבליענדיקע ביימער און דאָס
אָטעמען פון די בלומען.

— ווי שיין עס איז! האָט זי געזאָגט.

זי האָט געטראכט:

— פארוואָס איז די נאטור אזוי שיין? און מיר, די
עלנטע, אזעלכע דורכשניטלעכע מיאוסע... (דאָס מיינט נישט
דיך, מיין ליבע, נישט דורך!..)

זי האָט ווידער אָנגעקוקט פיערן:

— ע, וואָס גייען מיך אלע אנדערע אָן?

און מיט דער פּרעכטיקער אומלאָגישקייט פון ליבע האָט
זי זיך צעלאכט, אויפגעשפרונגען פון אָרט, זיך געלאָזט לויפן
איבערן וואלד און געשריען:

— כאפּ מיך!

דעם גאנצן איבעריקן טאָג האָבן זיי זיך געשפילט ווי
קינדער. און אז זיי זענען געוואָרן גענוג מיד, זענען זיי פא-
מעלעך צוריקגעגאנגען צום קליינעם היגל, וואָס איז פול גע-
ווען מיט שטראלן פון דער אונטערגייענדיקער זון, ווי אַ קאַרב
מיט זאנגען, אלץ האָט זיך זיי אויסגעוויזן ווי באנייט; און
זיי האָבן אלץ באנומען מיט איין הארץ פאר צווייען, מיט
צוויי קערפער פאר איינעם.

זיי זענען געווען פינף חברים פון איין עלטער, פינף יונגע שול-חברים, וואָס א געוויסע ענדלעכקייט פון שטימונג און געדאנק האָט צוזאמענגרופירט און געהאלטן אָפגעזונדערט פון די איבעריקע. און גלייכצייטיק איז נישט געווען קיין צוויי, וואָס זאָלן טראכטן דאָסזעלבע. אונטער דער מפלומרש-טער איינשטימיקייט פון פערציק מיליאָן פראנצויזן פארבאָרגן זיך פערציק מיליאָן מזחות, וואָס יעדער איינער טראכט פאר זיך. פראנקרייכט געדאנק איז ווי איר לאַנד, א לאַנד פון קליי-נע אייגנטימער. פון צייט צו צייט האָבן די פינף חברים, איבערן פלויט אריבער, געמאכט א פרווו פון א געדאנקען-אויסטויש, אָבער נאָר פדי נאָך מער פארפעסטיקן, יעדער פאר זיך, זיינע אייגענע געדאנקען. אלע זענען, נאטירלעך, געווען פרייזיניקע, און אויב נישט אלע רעפובליקאנער, איז לפחות שונאים פון גייסטיקער און געזעלשאפטלעכער רעאקציע, פון רעגרעס.

זשאַק סיי איז געווען דער היציקסטער מלחמה-פאטריאָט. אָט דער יונגער איידעלער ייד האָט איבערגענומען אלע ליידיג-שאפטן פון פראנצויזישן גייסט. אין גאנץ אייראָפע האָבן זיי-נע פאָלקס-פרידער זיך פאר אייגן געמאכט, פונקט ווי ער, די אידעען און די אינטערעסן פון זייער אדאָפטירטן פאטערלאַנד. און זיי האָבן אפילו ארויסגעוויזן א טענדענץ, ווי אין אלץ, וואָס זיי אדאָפטירן, א ביסל איבערצוטרייבן. דער שיינער יונג מיט זיין היציקן און א ביסל שווערן בליק און שטים, מיט די רעגולערע ווי אין א רעמעל געפאסטע שטריכן, איז אין זיינע

איבערצייגונגען געווען קאטעגאָריש גאָר אָן א מאָס און ברוי-טאל ביים באקעמפן אנדערע. לויט אים האָט זיך עס געהאנדלט אין א קרייץ-צוג פון די דעמאָקראטיעס, פדי צו באפרייען די פעלקער און דערהרגענען די מלחמה. פיר יאָר פון פילאנ-טראָפישער שחיטה האָבן אים לחלוטין נישט איבערצייגט. ער האָט געהערט צו די, וואָס נעמען קיינמאָל נישט צו קענט-ניש הכחשות פון פאקטן. ער האָט געהאט א טאָפלטע אמבי-ציע, די באהאלטענע אמביציע פון זיין ראסע, וועלכע ער האָט געוואָלט רעאביליטירן, און זיינע, א פערזענלעכע, — צו זיין נערעכט. און וואָס ווייניקער זיכער ער איז געווען אין דעם, ארץ שטארקער האָט ער עס געוואָלט. זיין אויפריכטי-קער אידעאליום האָט פאר אים פארשטעלט די אינסטינקטן, וועלכע האָבן געמאָנט טאָט און איבערלעבענישן.

אנטוואן נאָדע איז אויך געווען פאר דער מלחמה. אָבער נאָר מחמת אנדערש מאכן האָט ער נישט געקאָנט. דער גרוי-סער יונגער בורושוי, מיט די ראָזע בעקלעך, וואָס האָט גע-האט א קורצן אָטעם און האָט ארויסגעקויקלט זיין „ר“ מיט דעם חנעוודיקן אקצענט פון די צענטראלע פראווינצן, האָט מיט א שטילן שמייכל צוגעזען דעם ענטוויאזם פון זיין חבר סיי; אָדער ער האָט אמאָל אים צוגעוואָרפן א ביטול-וואָרט און געלאָזן ווייטער קלעטערן אויפן בוים; — אָבער ער, דער גרוי-סער פוילער, האָט אים נישט נאָכגעפאָלגט! צו וואָס זיך אמ-פערן. זיין פאר אָדער קעגן א זאך, וואָס הענגט סיי ווי נישט אָפּ פון אונז! נאָר אין טראגעדיעס פאסט זיך אָט דער פרא-לערישער העראָאישער סכסוך צווישן פליכט און הנאה. אז מ'האָט נישט קיין ברירה, טוט מען די פליכט אָן פראזן. נישטאָ קיין מער לעכערלעכע זאך! נאָדע האָט נישט פארהערלעכט און נישט באשוילדיקט. דער שכל-הישר האָט אים אונטערגעזאָגט, אז איינמאָל פאר אלעמאָל, האָט מען דעם צוג געלאָזט אין באוועגונג און די מלחמה איז אין גאנג, מוז מען מיטפארן: קיין אנדער אויסגאנג איז נישטאָ. זוכן די שוילדיקע, — איז ארויסגעוואָרפענע טרחה. — ווען איך מוז זיך שלאָגן, איז מיר

גאנץ גלייכגילטיק צו וויסן, און כוואָלט געקאָנט זיך נישט
 שלאָגן, ווען אלץ וואָלט געווען... אנדערש ווי ס'איז!
 די אחריות! פאר בערנאר סעסע איז דאָס געווען די
 ערשטראנגיקע פראגע. ער האָט זיך געריסן פונדערצופלאַגן-
 טערן דעם פארשאַלטענעם קנול. א פיזיש שוואכער, אינטעלי-
 גענטער, ליידנשאפטלעכער און זייער נערוועזער, פון רייכער
 בורזשוואזיע, פון אן אלטער רעפובליקאנישער פאמיליע, וואָס
 האָט פארנומען א סך הויכע פאָסטנס אין דער מלוכה, — האָט
 ער ווי להכעיס געהאט אולטרא-רעוואָלוציאָנערע איבערצייגונג-
 גען. ער האָט פון דער נאָענט געזען די איצטיקע הער-
 שער און זייער כנופיה. ער האָט באשיידיקט אלע רעגירונג-
 גען—די אייגענע מער פאר אלע. ער האָט נאָר גערעדט וועגן
 באַלשעוויקעט און סינדיקאליסטן; ער האָט זיך נישט לאנג
 באקענט מיט זיי און זיך געחברט מיט זיי, ווי ער וואָלט זיי
 פון קינדהייט אָן געקענט. ער האָט געזען די איינציקע רפואה
 אין א רעוואָלוציע, נישט וויסנדיק גענוי, ווי דאָס וועט אויס-
 זען. ער האָט געהאסט די מלחמה; אָבער מיט פרייד וואָלט
 ער זיך אריינגעוואָרפן אין א קלאסן-מלחמה — אין מלחמה קעגן
 זיין אייגענעם קלאס, קעגן זיך אליין.

דער פערטער פון דעם קרייז, קלאָד פיזשע, האָט קאלט-
 בלוטיק און ווי מיט גרינגשעצונג זיך צוגעהערט צו די פלוי-
 דערייען. שטאמענדיק פון קליינבירגערטום, אן אָרעמער, ארויס-
 געריסן פון זיין געגנט דורך א פארבייפאָרנדיקן אינספעקטאָר,
 וואָס האָט באמערקט זיינע גרויכע פעאיקייטן, און אויסגע-
 וואקסן אין דער פרעמד, אָן א היים, — איז אָט דער לייצי-
 סטיפענדיאט געוואוינט געווען צו שטעלן נאָר אויף זיך און
 לעבן נאָר פאר זיך און מיט זיך. א פילאָזאָף-עגאָאיסט, פאר-
 נומען מיט נשמה-גריבלערייען, ליידנשאפטלעך אריינגעטון אין
 זיך, דאָט אים די אויפגערודערטקייט פון די איבעריקע נישט
 גערירט. די דריי חברים, וואָס האָבן, דאכט זיך, אזוי פאר-
 שידנארטיק געדענקט, האָט ער אלע צונויפגעמישט אין איין
 זאק—„המוין“. צי וואָלטן די דריי זיך נישט פונדערצוגעאנגען

בזוגע די שטרעבונגען פון דער מאסע? דעם אמת זאָגנדיק, האָט יעדער פון זיי אנדערש געקוקט אויף דעם המון. אָבער פאר פיזשען איז המון, ווי ער זאָל נישט זיין, געווען שטענדיק אומגעזעכט. המון איז געווען זיין שונא. דער גייסט דארף שטענדיק בלייבן אליין, מיט זיינע אייגענע געזעצן, אין היטן, להיפוך צום המון און צו דער מדינה, זיין קליינע אָפגעשלאָ-סענע מלוכה פון געדאנק.

און פיער איז געזעסן ביים פענסטער, ארויסגעקוקט אין דרויסן און געטרוימט. געוויינטלעך פלעגט ער זיך ליידן-שאפטלעך באטייליקן אין די יוגנטלעכע ויכוחים. אָבער היינט איז עס געווען פאר אים נאָר א געטוימל פון פוסטע פראזן, וואָס זענען צו אים דערגאנגען פון צרגעץ ווייט, פון אזוי ווייט! ער איז געווען ווי האלב פארשטיינערט און דערביי א ביסל שפאָטיש. די חברים האָבן שמועסנדיק לאנג נישט בא-מערקט זיין שווייגן. אָבער לסוף האָט סעסע, וואָס איז גע-וויינט געווען צו געפיענען ביי פיערן אן אָפּקלאנג פון זיין וואָרט-באָלשעוויזם, זיך פארוואונדערט, וואָס יענער שווייגט, און אים געפרעגט וועגן דער סיבה.

פיער האָט זיך אויפגעכאפט, רויט געוואָרן און שמייכל-לענדיק געפרעגט:

— וועגן וואָס רעדט איר?

זיי זענען געוואָרן אויפגעבראכט.

— ווי, דו האָסט גאַרנישט געהערט?

— וועגן וואָס האָסטו דען געטראכט? האָט אים נאָדע

געפרעגט.

פיער האָט א ביסל פארשעמט און א ביסל חוצפהדיק

געזענטפערט:

— וועגן פריילינג. ער איז, זעט איר, געקומען, אָן איי-

ער דערלויבעניש. און ער וועט אוועק— אָן אונז.

אלע האָבן אים אָנגעגריפן מיט גרויס ביטול. נאָדע

האָט אים מכבד געווען מיטן נאָמען: „פאָעט“ און זשאק סיי

האָט אים צוגעוואָרפן: „אַנשטעלמאכער“.

בלויז פיוזשע האָט נייגיריק און איראָניש אים באטראכט
מיט זיינע פארזשמורעטע אויגן און האָט געזאָגט:
– פליענדיקע מוראשקע!
– וואָס? האָט פיער איבערגעפרעגט לאַכנדיק.
– היט דיינע פליגל! האָט פיוזשע געזאָגט. דאָס איז
דער חתונה-פלי. ער דויערט נאָר א וויילע.
– ס'לעבן געדויערט נישט לענגער, האָט פיער גע-
ענטפערט.

אין דער פסח-וואָך האָבן זיי זיך געזען יעדן טאָג. פיער פלעגט קומען צו לויצען אין איר איינזאמען שטיבל. דער קליינער גאָרטן האָט אויפגעלעבט. דאָרט פלעגן זיי פארברענ-גען די נאָכמיטאָגס. זיי האָבן איצט געהאט א אנטפאטיע צו פארייז, צום המון, צום לעבן. פון צייט צו צייט פלעגט זיי באפאלן א מין מאָראלישער פאראליוז; שטיל, אומבאוועגלעך זענען זיי געזעסן איינער נעבן צווייטן, אָן א פארלאנג זיך צו רירן. א משונהדיקער געפיל האָט זיי באהערשט. זיי האָבן גע-האט מורא, מורא, וואָס מער דער טאָג האָט גענענט, ווען זיי האָבן זיך געזאָלט אָפגעבן איינס דעם צווייטן, — מורא מחמת שפע פון ליבע און נשמה-ריינקייט; די מיאוסקייטן, אכזריותן און חרפות פון לעבן האָבן געשראקן זייער נשמה, און זי האָט אין שפרות פון ליידנשאפט און מעלאנכאָליע געטרוימט צו באפרייען זיך פון זיי. אָבער זיי האָבן וועגן דעם נישט גע-רעדט.

דער רוב צייט איז זיי אוועק אויף ליבער פליידעריי וועגן זייער צוקונפטיקער וואוינונג, צוזאמענדיקער ארבעט, וועגן זייער קליינער באלעבאטישקייט. זיי האָבן פאָרויס איינגעשטעלט ביזן קלענסטן פרט די מעבל, פאפירן, יעדעס אָרט פאר יעדן קעגנשטאנד. ווי אן אמתע פרוי, האָבן די ליבע קלייניקייטן, די אינטימע משפחהדיקע בילדער פון טעגלעכן לעבן לויצען אָפט גערירט ביז טרערן. זיי האָבן זיך געזע-טיקט מיט די קליינע פריידן פון זייער צוקונפטיקן פאמיליע-לעבן... זיי האָבן געוואוסט, אז קיין זאך דערפון וועט נישט

מקוים ווערן, - פיער, מחמת א פאָרגעפיל פון איינגעפֿוירענעם פעסימיזם, און לִוציע האָט פון גרויס ליבע פארשטאנען די פראקטישע אוממעגלעכקייט פון זייער חתונה האָבן... און דע-ריבער טאקע האָבן זיי זיך געאיילט צו געניסן פון טרוים. און יעדער האָט אויסבאהאלטן פארן צווייטן זיין אייגענע זי-כערקייט, אז ס'איז נישט מער ווי א טרוים. יעדער האָט גע-מיינט, אז ס'איז זיין סוד, און האָט צארט געשוינט דעם צווייטנס אילוזיע.

ווען זיי האָבן שוין אויסגעשעפט די גאנצע ווייטיקלעכע הנאה פון דער אוממעגלעכער צוקונפט, זענען זיי געווען אזוי מיד, ווי זיי וואָלטן עס טאקע אדורכגעלעבט. דאן פלעגן זיי אָפרוען אין דער אלטאנע, דער באדעקטער מיט פארטריקנטע לייגעס, אין וועלכע די זון האָט געוועקט זייערע פארפרויע-גע זאפטן; און פיערס קאָפּ אויף לִוציעס אקסל, האָבן זיי טרוימענדיק זיך איינגעהערט אין דעם זשומען פון דער ערד. אוינטער די ווייסע וואָלקנס, וואָס זענען געשוואמען איבערן הימל, האָט די מערץ-זון געשפילט אין באהעלטערלעך, גע-לאכט און ווידער פארשוואונדן. איבערן פליין זענען געלאָפן קלאָרע שטראלן און טונקעלע שאַטנס, ווי פרייד און פליין אין דער נשמה.

- לִוציע, האָט פיער פלוצלינג געזאָגט, שוין-זשע דער-מאנסטו זיך נישט?.. ס'איז שוין לאנג, לאנג... מיר זענען שוין אמאָל דאָ געווען...

יא, האָט לִוציע געזאָגט, אמת אלץ, איך דערקען אלץ... אָבער וואו זענען מיר דאָס געווען?

און זיי האָבן גענומען דערמאנען זיך די געשטאלטן, אין וועלכע זיי האָבן זיך שוין געקענט אמאָל. שוין ווי מענטשן? אפשר. אָבער זיכער איז דאָס מיידל דאן געווען פיער, און לִוציע איז געווען דער פארליבטער... ווי פייגל אין דער לופט? ווען לִוציע איז נאָך געווען א קליינע, האָט איר די מאמע געזאָגט, אז זי איז א ווילדע גאנז, וואָס איז אריינגעפאלן דורכן קוימען; אך, זי האָט זיך, געבען, צעבראָכן די פליגל...

אָבער צום ליבסטן האָבן זיי זיך פאַרגעשטעלט אין פליסיקע פאַרמען פון עלעמענטן, וואָס דרינגען זיך דורך, פלאַנטערן זיך איין און אויף, ווי די קנולען פון א חלום, אָדער פון אַ רויך: ווייסע וואַלקנס, וואָס ווערן אויפגעלייזט אין אָפּגרונט פון הימל, קליינע שפּילנדיקע פאליעס, א רעגן אויף דער ערד, טוי אויפן גראָז, זוּמען פון א בלעזל, וואָס צעפליען אין דער לופט... נאָר דער ווינט פארטראָגט זיי. לאַמיר זיך היטן, ער זאָל אונז פונסניי גישט אוועקבלאָזן און מיר זאָלן זיך ווידער גישט פארלירן אויף א גאנצע אייביקייט.

אָבער ער האָט געזאָגט:

— איך גלויב, אז מיר האָבן זיך קיינמאָל גישט צע-שיידט; מיר זענען געווען צוזאמען, אָט ווי מיר ליגן איצט צוזאמען, איינס נעבן אנדערן; גישט מער, מיר זענען געשלאָפן און געטרומט. אויף א רגע כאפט מען זיך אויף... קוים-קוים... כ'פיל דיין אָטעם, דיין באק נעבן מיינער... מען שטרענגט זיך זייער אָן און מען באגעגנט זיך מיט די ליפן... און ווידער שלאָפט מען איין... ליבע, טייערע, איך בין דאָס, איך האלט דיין האנט, לאָז מיך גישט אָפּ!... איצט איז נאָך גישט די צייט דערויף, דער פריילינג ווייזט דאָך קוים ערשט דעם שפיץ פון זיין אָנגעפרוירענער נאָז...

— ווי ביי דיר, האָט ליציע געזאָגט.

— אינגיכן וועט מען זיך אויפכאפן אין א שיינעם זו-

מער-טאָג...

— מיר וועלן אליין זיין דער שיינער זומער-טאָג, האָט

ליציע געזאָגט.

— ... דער ווארעמער שאָטן פון די ליפעס, זון צווישן די

צווייגן, זשומענדיקע בינען...

— ... מאָרעלן אויפן בוים מיט זייער זאפטיק פלייש...

— ... אָפרו פון די שניטערס, גאָלדענע זאנגען...

— ... פוילע סטאדעס, וואָס מעלה-גרהן אויף דער לאַנקע...

— ... און פארנאכט, בין השמשות, א גרין-פארצויגענע

סאזשעליקע, פליסיקער זון-שיין, וואָס אנטלויפט אויף די פעלדער...

— ... אלץ זיצלן מיר זיין, האָט לוציע געזאָגט, אלץ
וואָס איז גוט צו האָבן און צו זען, צו קושן, עסן, אָנרירן,
צו איינעטעמען... די רעשט קען מען זיי איבערלאָזן, האָט זי
געזאָגט, אָנווייזנדיק מיט דער האנט אויף דער שטאָט מיט
אירע רויכן.

זי האָט געלאַכט און דערנאָך, ארוםגענדיק איר פריינט,
געזאָגט:

— מיר האָבן גאנץ גוט אויסגעפירט אונזער קליינעם
דעמ. אמת, מיין פריינט, פיערראָ?

— אמת, דזשעסטיקא, האָט ער געענטפערט.

— מיין אָרעמער פיערראָ, האָט זי ווייטער געזאָגט, מיר
זענען נישט באשאפן פאר דער וועלט, אין וועלכער מ'זינגט
נאָר די מאַרסעליעזע!...

— וואָלטן זיי כאָטש געקענט זי זינגען, האָט פיער געזאָגט.

— מיר האָבן א טעות געהאט אין דער סטאציע, מיר
זענען צו פרי אראָפגעשטיגן.

— כ'האָב מורא, אז די נאָנטסטע סטאציע זאָל נישט זיין
נאָך אן ערגערע. שטעלסט זיך פאַר, מיין ליבע, אונזער לעבן
אין דער צוקונפטיקער געזעלשאפט, אין דעם בינשטאָק, וואו
יעדער איינער וועט מוזן לעבן נאָר פאר דער בינען-מלכה
אָדער פאר דער רעפובליק?

— אייער לייגן פון אינדערפרי ביז אויף דער נאכט, ווי
א מאשין, אָדער פון אינדערפרי ביזן אָוונט לעקן די אייער
פון אנדערע... א דאנק פאר דער טובה! האָט לוציע געזאָגט.

— אָן, לוציע, קליינע שטיפערין, ווי מיאוס דו רעדסט!
האָט פיער געלאַכט.

— יאָ, ס'איז זייער מיאוס, כ'ווייס. כ'טויג נישט צו גאָר-
נישט. און דו אויך נישט, מיין פריינט. דו טויגסט נישט צו
טויטן און קאליעטשן מענטשן אויף דער מלחמה, פונקט ווי
איך טויג נישט צו צונויפנייען זיי, ווי די פערד מיט די אויפ-
געשניטענע בייכער בעת די אָקסען-קאמפן, כדי זיי זאָלן קאָנען
נאָכאמאָל ארויס אין קאמף. מיר זענען אומנוציקע באשעפע-

נישן, געפערלעכע. מיר האָבן די פארברעכערישע נטיה צו
 לעבן נאָר לשם ליבן אלע, וואָס ליבן אונז; איך וויל ליבן
 מיין קליינעם געליבטן, מיינע פריינט, גוטע מענטשן און קליי-
 נע קינדער, די גוטע טאָג-ליכט און דאָס גוטע ווייסע ברויט,
 און אלץ, וואָס איז שוין און גוט און געשמאק. א חרפה, א
 חרפה! שצם זיך פאר מיר, פיער!... אָבער מיר וועלן ווערן
 באשטרופט ווי געהעריק! ס'וועט פאר אונז נישט זיין קיין
 פלאץ אין דער מלוכה-פאבריק אָן אַפּרו און איבעררייס, וואָס
 די וועלט וועט אינגליכן ווערן... צום גליק וועלן מיר שוין
 דעמאָלט נישט זיין!

— יא. א מין גליק! האָט פיער געזאָגט...

„Si je trespasse entre tes bras, ma Dame,
 Je suis content: aussi ne veux—je avoir
 Plus grand bonheur au monde que me voir
 En te baisant, dans ton sein rendre l'âme...”¹⁾

— אָט ווי אזוי גאָר, מיין ליבער פריינט!

— דאָס איז עכט פראנצויזיש. דאָס איז פון ראָנסארן,

האָט פיער געזאָגט:

„... Je ne requiers sinon

Après cent ans, sans gloire et sans renom
 Monrir oisif, en ton giron, Cassandre...”²⁾

— הונדערט יאָר! האָט לוציע אָפגעזיפצט, נישט קיין סך!

„Car je me trompe, ou c'est plus de bonheur
 D'ainsi mourir que d'avoir tout l'honneur
 D'un grand Cesar, ou d'un foudre Alexandre”³⁾

¹⁾ כ'זאָל קענען שטארבן, מיין דאָמע, אין זיינע אָרעמע
 וואָלט איך געווען צופרידן: ווייל ס'וואָלט דאָס גרעסטע גליק
 פאר מיר אויף גאָרער וועלט געווען צו קענען קושנדיק זיך,
 אויסהויכן אויף דיין ברוסט מיין בשמה.

²⁾ ... כ'פארלאָנג נישט מער,

נאָך הונדערט יאָר אָן רום און אומבאקאנט

א אומעטיקער שטארבן אין דיין שויס, קאסאנדרא...

³⁾ כ'האָב אפשר א טעות, נאָר כ'האלט פאר מערער גליק
 אזש מין טויט, איידער צו האָבן דעם גאנצן רום אין כבוד
 פון א צעזאר אָדער פון א אלעקסאנדער.

— שלעכטער, ווייסערהברהניק דו! ווי שעמסטו זיך נישט!
אין אונזער צייט פון העלדן!
— ס'איז דאָ גענוג אָן מיר! כ'וויל בעסער זיין א קליין
פארליבט יינגל, א קליין יינגל!
— א קינד, א קינד, וואָס האָט נאָך אויף זיינע ליפן די
מילך פון מיין ברוסט, האָט לוציע געזאָגט, דריקנדיק אים צו
זיך. מיין קינד, מיין!

זי, וואָס זענען לעבן געבליבן נאָך יענע טעג און זע-
 נען געווען עדות דערפון, ווי דאָס מזל האָט זיך וואונדער-
 באר איבערגעדרייט, האָבן שוין זיכער פארגעסן דעם דראָענ-
 דיקן שווערן גערויש פון די שווארצע פליגל, וואָס האָבן אין
 יענער וואָך פארדעקט גאנץ אייל-דע-פראנס און דערגרייכט מיט
 זייער שאָטן ביז פאריז. די פרייד האלט נישט קיין חשבון
 פון איבערגעלעבטע נסיונות. די דייטשן האָבן צווישן הייליקן
 מאָנטאָג און מיטוואָך געפירט זייער גרויסן אָנגריף. זיי זענען
 אריבער די סאָמע, פארנומען באפאָם, נעסל, גיסקאר, רוא,
 נואַיאָן, אלבער; עלפהונדערט הארמאטן פארכאפט; זעכציקטויזנט
 געפאנגענע... דעם הייליקן דינסטאָג איז געשטאָרבן דער האר-
 מאָניעפולער דעבוס, ווי א סימבאָל פון דעם מיט פיס גע-
 טרעטענעם לאַנד. ווי א צעבראָכענע לירע... „עלנט, קליין
 גוססדיק גריכנלאַנד...“ וואָס וועט בלייבן פון אים? עטלעכע
 ציזעלירטע וואזעס, עטלעכע פרעכטיקע קאָלאָנעס, וואָס וועלן
 באדעקט ווערן מיט גראָז... אן אומשטערבלעכער זכר פון
 הרובדיקן אטען...

פיער און לוציע האָבן ווי פון דער הויך פון א היגל
 געזען אראָפּנידערן דעם שאָטן אויף דער שטאָט. איינגעהילט
 אין די שטראלן פון זייער ליבע, האָבן זיי אין שרעק געווארט
 אויפן סוף פון קורצן טאָג. זיי וועלן זיין אין צווייען אין
 דער נאכט. ווי א פארנאכטיקע תפילה איז געוואקסן אין זיי
 די ליידנשאפטלעכע מעלאַנכאָליע פון דעביוסיס שיינע אקאָרדן,
 וועלכן זיי האָבן אזוי ליב געהאט. ווי קיינמאָל נישט פריער,

האָטאָיצטער די מוזיק אנטשפראַכן דעם צושטאנד פון זייער נשמה. דאָס איז געווען דער איינציקער מין קונסט, וואָס אין געווען ווי די שטים פון דער באַפרייטער נשמה, פון הינטערזו פאַרהאנג פון די אויסערלעכע פאַרמען.

אין הייליקן דאָנערשטאָג זענען פיער און לויצע געארעמט געגאנגען איבער די פון רעגן צעווייקטע הינטערשטאַטישע וועגן. דער ווינט האָט געשמיסן איבערן דורכגענעצטן פליין. זיי האָבן נישט געזען נישט דעם רעגן, נישט דעם ווינט, נישט די מיאסע פעלדער, נישט די בלאַטיקע וועגן. אויף א ניד-ריקן א ביסל אָפגעזעצטן פלויט פון א פארק האָבן זיי זיך צוגעזעצט. פיערס שירם האָט קוים פארשטעלט לויצעס קאָפּ און אקסלען. מיט אראָפהענגנדיקע פיס, פייכטע הענט און אדורכגעווייקטן רעגנמאנטל, האָט לויצע געקוקט אויפן טריפן-דיקן וואסער. אז דעם ווינט האָט א טרייסל געטון די צווייגן, האָבן א פליין געטון טראָפנס: קלאָפּ, קלאָפּ! לויצע איז געווען שטיל, א שמיכלנדיקע, רואיק-שטראלנדיקע. ביידע האָבן זיך געבאָדן אין טיפער פרייד.

— פארוואָס האָבן מיר זיך אזוי ליב? האָט פיער געזאָגט.

— אך, פיער, דו האָסל גאַרנישט אזוי ליב, אויב דו

פרעגסט, פארוואָס.

— איך פרעג דיך, כדי דו זאָלסט זאָגן דאָס, וואָס איך

ווייס אזוי גוט ווי דו.

— ווילסט, כ'זאָל דיר מאַכן קאָמפלימענטן, האָט לויצע

געזאָגט. מעגסט ווארטן. אויב דו ווייסט, פארוואָס איך האָב

דיך ליב, ווייס איך אָבער נישט.

— דו ווייסט נישט?

— ניין. (זי האָט שטילערהייט געלאַכט). און כ'דארף עס

גאַרנישט וויסן. אויב מ'פרעגט אויף עפעס פארוואָס, איז וויל

מ'איז נישט זיכער, צי איז דאָס טאקע גוט. אז איך האָב

ליב, דארף איך נישט קיין פארוואָס, נישט קיין וואו, ווען,

וויל און נישט קיין ווי אזוי! ס'איז מיין ליבע! מיין ליבע!

דאָס איבריגע מעג זיך זיין ווי עס וויל.

זיי האָבן זיך געקושט. דער רעגן האָט באוויזן, גליטשן-
דיק זיך איבערן אומגעלוימפערטן שירם, צו באנעצן זייערע
פינגער, האָר און פנימער; זיי האָבן פון צווישן די ליפן אראָפּ-
געשלינגען א קאלטן טראָפּן. פיער האָט געזאָגט:

— אָבער אנדערע?

— וועלכע אנדערע?

— די עלטסטע, האָט פיער געענטפערט. די אלע, וואָס

ווענען נישט מיר?

— זאָלן זיי טון ווי מיר! זאָלן זיי ליפן!

— און זיין געליבט! לוציע, נישט אלע קענען דאָס.

— זיי קענען יאָ!

— זיי קענען נישט. דו ווייסט נישט דעם ווערט פון

קרובן, וואָס דו האָסט מיר געבראכט.

— אָפגעבן דאָס הארץ דער ליבע, איז ווי געבן די

אויגן דעם טאָג-ליכט; דאָס איז נישט געבן, נאָר נעמען.

— ס'איז אָבער פאראן בלינדע.

— מיר וועלן זיי, פיעראָ, נישט אויסהיילן! לאָמיר זען

פאר זיי.

פיער האָט געשוויגן.

— וועגן וואָס טראכסטו? האָט לוציע געפרעגט.

— כ'טראכט, אז היינטיקן טאָג האָט ווייט און נאָנט פון

אונז פארנומען די פיין יענער, וואָס איז געקומען אויף דער

וועלט צו היילן די בלינדע.

לוציע האָט אים אָנגענומען ביים האנט:

— דו גלייבסט אין אים?

— ניין, לוציע, איך גלויב נישט מער. אָבער ער בלייבט

שטענדיק א פריינט פון יענע, וואָס ער האָט איינמאָל צו זיין

טיש דערנענטערט. און דו, קענסטו אים?

— קנאפ, האָט לוציע געענטפערט. מ'האָט מיר קיינמאָל

וועגן אים נישט דערציילט. אָבער, נישט קענענדיק אים, ליב

איך אים... ווייל כ'ווייס, אז ער האָט געליבט...

— נישט ווי מיר.

— פארוואָס נישט? מיר, מיר האָבן א קליין אָרעם האַרץ,
וואָס קאָן נאָר דיך לייבן, מיין לייבער. ער, ער האָט אונז אלע
געליבט. אָבער די לייבע איז תמיד דיזעלבע.
— ווילסטו, האָט פיער געפרעגט, מיר זאָלן מאַרגן גיין
לפּבּוּד זיין טויט? ... מ'האַט מיר געזאָגט, אז אין סען-זשערווע
וועט זיין שיינע מוזיק! ..
— יאָ, כ'וואָלט גערן מיט דיר אין דעם טאָג געגאנגען
אין קירך. ער וועט אונז גוט אויפנעמען. איך בין זיכער. אז
מ'איז נענטער צו אים, איז מען צווישן זיך אויך נענטער.
זיי האָבן געשוויגן... רעגן. רעגן. רעגן. ס'רעגנט. דער
אָונט פאלט צו.
— מאַרגן, אין דער צייט, האָט לויציע געזאָגט, וועלן
מיר דאָרט זיין.
א נעפל האָט זיך אָנגערוקט. זי האָט א ביסל געציטערט.
— לייבע, איז דיר נישט קאלט? האָט ער געפרעגט.
זי איז אויפגעשטאנען:
— ניין, ניין. מיר איז אלץ לייב. איך לייב אלצדינג און
אלץ האָט מיך לייב. דער רעגן האָט מיך לייב, דער ווינט,
דער גרויער און קאלטער הימל האָט מיך לייב — און מיין
קליינער, געטרייער געליבטער.

דעם הייליקן פרייטאָג איז דער הימל ווידער געווען פארכמארעט. אָבער דער וועטער איז געווען שטיל און רואיק. אויף די גאָסן האָט מען געזען בלומען, נארציון, לעווקאָיען. פיער האָט עטלעכע געקויפט און געגעבן לוציען. זיי זענען אדורך די רואיקע אָרפעוור-ברעג-גאס, פארביי דער קירך נאָטר-דאם. די שטאָט, איינגעהילט אין א דיסקרעטער שיין, האָט געכישופט און אָנגעפילט זיי מיט צארטער מילדקייט. אויפן פלאץ סען-זשערווע זענען טויבן געפלויגן פאר זייערע פיס; זיי האָבן אָנגעשטעלט די אויגן אויף זיי; איין פויגל האָט זיך אוועקגעשטעלט אויפן קאָפּ פון א סטאטוע. אויפן העכסטן טרעפל, ווען זיי האָבן שוין געוואָלט אריינגיין, האָט לוציע אויסדריי-ענדיק דעם קאָפּ דערזען צווישן המון, עטלעכע טריט פון זיך, א געל-האָריק מיידעלע פון א יאָר צוועלף, וואָס האָט זיך אָנגעלענט אָן הויפט-טויער, ביידע הענט פארוואָרפן אַהינטערן קאָפּ, און האָט געקוקט אויף איר. דאָס מיידעלע האָט געהאט אן איידל, א ביסל אלט-קלאסיש פנים, ווי פון א קליינער סטא-טוע פון דער קאטעדראַע, מיט אזא קליין, ליב און קלוג-גע-היימניסדיק שמייכלע. לוציע האָט צו איר אויך געשמייכלט און געוויזן פיערן אויף איר. אָבער דעם מיידעלעס בליק איז אריבער איבער איר און זיך פלוצלינג ווי איבערגעשראָקן. דאָס קינד האָט פארשטעלט דאָס פנים מיט די הענט און איז פארשוואונדן.

— וואָס איז איר? האָט לוציע געפרעגט.
אָבער פיער האָט שוין נישט געקוקט.

זיי זענען אריין. איבער זייערע קעפ האָט א טויב גע-
וואַרקעט. דער לעצטער גערויש פון דרויסן. די קולות פון פא-
ריז זענען פארשטומט געוואָרן. די פרייע לופט איז נישט גע-
וואָרן. די אָרגל-וואנט, די גרויסע געוועלעבן, א מחיצה פון
שטיין און קלאנג האָט זיי אָפגעטיילט פון דער וועלט.
זיי האָבן זיך אויסגעזוכט א ווינקל צווישן דער צווייטער
און דריטער קאפעליע, לינקס פון אריינגאנג, און זיך צוגע-
זעצט אויף א טרעפל, באהאלטן פון המון. זיי זענען געזעסן
מיטן רוקן צום כאָר. פאר זיך האָבן זיי געזען דעם מזבח,
קרייץ און פענסטער פון א זייטן-ווינקל. די שיינע אלטערטימ-
לעכע געזאנגען האָבן אויסגעוויינט זייער רחמימדיקן טרויער.
זיי האָבן זיך געהאלטן פאר די הענט, די צוויי קליינע אומ-
גלויבער, פארן גרויסן פריינט אין דער אומעטפוילער קירך.
און ביידע האָבן גלייכצייטיק געמורמלט:

— גרויסער פריינט, זיי אן עדות: איך נעם זי, איך נעם
אים. פארייניק אונז! דו זעסט אינזערע הערצער.

און זייערע פינגער זענען געבליבן פארייניקט, איבער-
געפלאַכטן ווי די שטרוי פון א קאַרב. זיי זענען געווען איין
גוף, איבער וועלכן די קלאנגען פון דער מוזיק זענען געלאָפן
מיט א ציטער. זיי האָבן גענומען טרוימען, ווי זיי וואָלטן גע-
לעגן אין איין בעט.

לוציע האָט אין דער מחשבה ווידער געזען דאָס געל-
האַריקע מיידעלע, און זי האָט זיך דערמאנט, אז זי האָט זי
שוין א נאכט פריער געזען אין הלום. זי האָט אליין נישט
געוואוסט, צי ס'איז טאקע אזוי, אָדער זי טראָגט איבער דאָס
איצטערגעזעענע אין א פארגאנגענעם הלום. מיד פון אַנשטרענ-
גונג, האָט זי געלאָזן פריי דעם געדאנק אירן שווימען.

פיער האָט געטראכט וועגן די טעג פון זיין קורצן פאר-
גאנגענעם לעבן. ער איז זיך אויסגעקומען, ווי א לערך, וואָס
שוועבט ארויס פון א פארנעפלטן פליין צו זוכן זון... ווי ווייט
זי איז! ווי הויך זי איז! וועט ער זי אמאָל דערגרייכן?...
דער נעפל ווערט געדיכטער. מ'זעט נישט מער קיין ערד, קיין

הימל. און די פוזות גייען אויס... פלוצלינג, אין מיטן קייק-
לען זיך פון א גרעגאריאנישער נאָטע, האָט א הייליך געטון א
יובלנדיקער געזאנג, און פון שאַטן ארויס האָט זיך באוויזן
דער קליינער פארגליווערטער גוף פונם לערך, אין א ים פון
זון, א ים אָן א ברעג...

א דרוק פון זייערע פינגער האָט זיי דערמאנט, אז זיי
שווימען ביינאנד. און ווידער זענען זיי געווען אין שאַטן פון
דער קירך, נאָנט צוגעדריקט איינער צום צווייטן, און געהערט
די שיינע געזאנגען; זייערע פארפלייצטע פון ליבע הערצער
האָבן דערגרייכט די העכסטע שפיצן פון ריינסטער פרייד, און
ביידע האָבן אזוי געוואָלט - געבעטן וועגן דעם - שוין מער
קיינמאָל נישט אראָפצונידערן פון אָט די הויכן.

אין דער רגע האָט לויציע, וואָס האָט מיט איר ליידנ-
שאפטלעכן בליק געקושט איר טייערן חבר - (מיט צוגעמאכטע
אויגן און א האלב-געפענט מויל, האָט ער אויסגעזען ווי פאר-
זינקען אין עקסטאז פון גליק; ער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ
מיט פרייד און דאנק צו יענעם העכסטן כוח, וועלכן מיר זוכן
אינסטיגקטיז אין דער הייך) - האָט לויציע א דערשטוינטע דער-
זען אויף א רויטער און באגילדעטער שויב דאָס צעשמייכלטע
פנים פון דעם געל-האַריקן מיידעלע, וואָס ביים אריינגאנג.
שטום, פארגליווערט פון פארוואונדערונג, האָט זי אויף דעם
פרעמדן פנים ווידער געזען דעם זעלבן אויסדרוק פון שרעק
און פון רחמנות.

און אין דערזעלבער רגע האָט דער גרויסער זייל, אין
וועלכן זיי זענען געווען אָנגעלעגט, זיך א וואקל געטון; די
גאנצע קירך האָט א ציטער געטון. לויציע, אין וועלכער דאָס
שטארקע הארצקלאפן האָט פארטויבט דעם קנאל פון אויפרייס
און די געשרייען פון המון, האָט זיך, נישט האָבנדיק קיין
צייט אפילו צו שרעקן זיך אָדער ליידן, א וואָרף געטון אויף
פיערן, ווי א הון אויף אירע קליינע, פדי אים באשיצן מיט
איר אייגענעם קערפער; פיער האָט געהאט פארמאכטע אויגן
און געשמייכלט פון גליק. מיט א מוטערלעכער באוועגונג האָט

723

זי מיט אלע פּוּחֹת צוגעדריקט דעם לייבן קאַפּ צו איר ברוסט.
זי האָט זיך איינגעבויגן איבער אים און צוגעדריקט אירע
לייבן צו זיין האַלז. זיי האָבן זיך ביידע איינגעשרומפן.
און דער מאסיווער זייל איז קראכנדיק געפאַלן אויף זיי

אויגוסט, 1918.

